

RAZISKOVALNA NALOGA
OŠ Gustava Šiliha Laporje

DRUGAČNI S(M)O CELOTA

SOCIOLOGIJA

Mentorica:

Valentina Jurko, dipl. vzg.

Lektorica:

Metka Marčič, prof.

Avtorici:

Eva Sevšek, roj. 15. 12. 1995

Sanja Strmšek, roj. 31. 05. 1995

Laporje, februar 2010

Zahvala

Zahvaljujema se najini mentorici Valentini Jurko, ki nama je nudila pomoč in nasvete tudi zunaj šolskega urnika. Posebna zahvala velja tudi gospodu Janiju Stergarju, profesorju sociologije, ki nama je pomagal pri razjasnitvi mnogih težko razumljivih pojmov in je tudi odgovoril na nekaj ključnih vprašanj za najino raziskovalno nalogo. Zahvaljujema se tudi najini lektorici, profesorici Metki Marčič, brez katere bi ta naloga vsebovala veliko slovničnih napak.

Še enkrat najlepša hvala vsem, ki so kakorkoli sodelovali pri snovanju najine raziskovalne naloge.

POVZETEK

Razredne skupnosti sestavljajo učenci s popolnoma različnimi interesi in zanimanji, s še bolj različnimi pogledi na svet, z raznolikim razmišljanjem, a kljub vsem tem razlikam najdemo pri teh učencih nekaj skupnega. Vsi so del enega razreda in ta razred naj bi v času pouka deloval kot celota. Čas, ki ga učenci preživijo med poukom in v času odmora, veliko pripomore k temu, da se spletejo raznorazne vezi. Močnejša prijateljstva ustvarjajo tudi zaprte skupine - klike. Zaradi dolgotrajnega druženja se posledično pojavljajo tudi raznorazne družbene ravni oz. položaji med učenci. Nekaterim prinesejo večjo, drugim manjšo družbeno sprejetost, nekateri imajo med vrstniki visoko avtoriteto, nekateri je skorajda nimajo.

Sociologija učence v razredu razvršča med naslednje sociometrične skupine: priljubljene, kontroverzne, zavrnjene in prezrte učence.

Sami sva opazili krivične družbene ravni in posledično neprimerne odnose med pripadniki različnih sociometričnih skupin. Želeli sva raziskati, kateri dejavniki vplivajo na sociometrični položaj učenca v razredu, in na kaj vplivajo le ti.

Izvedli sva anketni vprašalnik med učenci osmega in devetega razreda na OŠ Gustava Šiliha Laporje in na OŠ Breg iz Ptuja, saj so naju zanimale razlike med pripadniki določene sociometrične skupine na podeželski in mestni šoli. Izvedli sva tudi raziskovalni intervju ter uporabili metodo dela z viri in literaturo.

Na koncu sva prišli do zanimivih rezultatov in ugotovitev. Poiskale sva razlike in podobnosti med mestno in podeželsko šolo, podrobneje opredelili položaje v razredu, raziskali sva dejavnike, ki vplivajo na te položaje, preučili sva tudi, kako se dviga oz. spušča nivo samozavesti pri pripadnikih različnih sociometričnih skupin in kako vse to vpliva na posameznikov učni uspeh.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	- 8 -
2 TEORETIČNI DEL	- 10 -
2.1 KAJ SPLOH JE RAZRED?	- 10 -
2.2 DRUŽBENA STRUKTURA	- 11 -
2.3 SAMOPODOBA	- 11 -
2.4 KAKŠNI SO DRUŽBENI POLOŽAJI V RAZREDU?.....	- 12 -
2.4.1 Povprečni učenci	- 12 -
2.4.2 Priljubljeni učenci.....	- 13 -
2.4.3 Zavrtnjeni učenci	- 14 -
Slika 5: Zavrtnjenjeni učenci so rizična skupina	- 15 -
2.4.4 Prezrti učenci.....	- 16 -
2.4.5 Kontroverzni učenci.....	- 17 -
2.5 ZAPRTE STRUKTURE (KLIKE)	- 18 -
2.6 POVEZANOST MED SOCIALNO SPREJETOSTJO IN ŠOLSKIM USPEHOM.....	- 19 -
2.7 DRUŽBENA (NE)ENAKOST	- 20 -
3 EMPIRIČNI DEL	- 21 -
3.1 NAMEN EMPIRIČNE RAZISKAVE	- 21 -
3.2 METODOLOGIJA	- 21 -
3.3 POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV	- 22 -
3.4 OBDELAVA PODATKOV.....	- 22 -
3.5 REZULTATI OBDELAVE PODATKOV.....	- 22 -
3.5.1 9. razred OŠ Gustava Šiliha Laporje	- 23 -
3.5.2 8. razred OŠ Gustava Šiliha Laporje	- 27 -
3.5.3 9. razred OŠ Breg.....	- 31 -
3.5.4 8. razred OŠ Breg.....	- 35 -
3.5.5 Splošna vprašanja v anketi.....	- 39 -
3.6 RAZISKOVALNI INTERVJU	- 42 -
4 RAZPRAVA	- 44 -
5 ZAKJLUČEK	- 50 -
5.1 PREDLOGI ZA NADALJNJO RAZISKAVO	- 52 -
6 SLOVAR MANJ ZNANIH BESED	- 53 -
7 LITERATURA	- 53 -
7.1 VIRI SLIKOVNEGA GRADIVA.....	- 54 -
7.3 USTNI VIRI.....	- 55 -
8 PRILOGE	- 55 -
8.1 ANKETNI VPRAŠALNIK.....	- 55 -
8.2 RAZLAGA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA.....	- 56 -
8.3 VPRAŠANJA ZA INTERVJU	- 59 -

KAZALO GRAFOV

Grafični prikaz rezultatov anket 9. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje

Graf 1: Družbeni položaj učencev 9. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	23
Graf 2 : Učni uspeh priljubljenih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	24
Graf 3: Učni uspeh kontroverznih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	24
Graf 4: Učni uspeh zavrnjenih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	24
Graf 5: Raven samozavesti priljubljenih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje...	25
Graf 6: Raven samozavesti kontroverznih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	25
Graf 7: Raven samozavesti zavrnjenih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	25
Graf 8: Stil oblačenja priljubljenih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	26
Graf 9: Stil oblačenja kontroverznih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	26
Graf 10: Stil oblačenja zavrnjenih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	26

Grafični prikaz rezultatov anket 8. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje

Graf 1: Družbeni položaj učencev 8. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	27
Graf 2 : Učni uspeh priljubljenih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	28
Graf 3: Učni uspeh kontroverznih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	28
Graf 4: Učni uspeh zavrnjenih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	28
Graf 5: Raven samozavesti priljubljenih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje...	29
Graf 6: Raven samozavesti kontroverznih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	29
Graf 7: Raven samozavesti zavrnjenih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	29
Graf 8: Stil oblačenja priljubljenih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	30
Graf 9: Stil oblačenja kontroverznih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	30
Graf 10: Stil oblačenja zavrnjenih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.....	30

Grafični prikaz rezultatov anket 9. razreda OŠ Breg

Graf 1: Družbeni položaj učencev 9. razreda OŠ Breg.....	31
Graf 2 : Učni uspeh priljubljenih učencev v 9. razredu OŠ Breg.....	32
Graf 3: Učni uspeh kontroverznih učencev v 9. razredu OŠ Breg.....	32
Graf 4: Učni uspeh zavrnjenih učencev v 9. razredu OŠ Breg.....	32
Graf 5: Raven samozavesti priljubljenih učencev v 9. razredu OŠ Breg.....	33
Graf 6: Raven samozavesti kontroverznih učencev v 9. razredu OŠ Breg.....	33
Graf 7: Raven samozavesti zavrnjenih učencev v 9. razredu OŠ Breg.....	33
Graf 8: Stil oblačenja priljubljenih učencev v 9. razredu OŠ Breg.....	34
Graf 9: Stil oblačenja kontroverznih učencev v 9. razredu OŠ Breg.....	34
Graf 10: Stil oblačenja zavrnjenih učencev v 9. razredu OŠ Breg.....	34

Grafični prikaz rezultatov anket 8. razreda OŠ Breg

Graf 1: Družbeni položaj učencev 8. razreda OŠ Breg.....	35
Graf 2 : Učni uspeh priljubljenih učencev v 8. razredu OŠ Breg.....	36
Graf 3: Učni uspeh kontroverznih učencev v 8. razredu OŠ Breg.....	36
Graf 4: Učni uspeh zavrnjenih učencev v 8. razredu OŠ Breg.....	36
Graf 5: Raven samozavesti priljubljenih učencev v 8. razredu OŠ Breg.....	37
Graf 6: Raven samozavesti kontroverznih učencev v 8. razredu OŠ Breg.....	37
Graf 7: Raven samozavesti zavrnjenih učencev v 8. razredu OŠ Breg.....	37
Graf 8: Stil oblačenja priljubljenih učencev v 8. razredu OŠ Breg.....	38
Graf 9: Stil oblačenja kontroverznih učencev v 8. razredu OŠ Breg.....	38
Graf 10: Stil oblačenja zavrnjenih učencev v 8. razredu OŠ Breg.....	38

Grafični prikaz rezultatov splošnih vprašanj v anketi

Graf 1: rezultati 3. anketnega vprašanja.....	39
Graf 2: rezultati 7. anketnega vprašanja.....	40
Graf 3: rezultati 7.1 anketnega vprašanja.....	40
Graf 4: rezultati 8. anketnega vprašanja.....	41

KAZALO SLIK

Slika 1: Učenci na hodniku.....	9
Slika 2: V razredu je potrebno sodelovanje.....	10
Slika 3: Najpomembneje je, v kakšni luči vidiš samega sebe.....	12
Slika 4: T.i. priljubljeni učenci.....	13
Slika 5: Zavrjnjeni učenci so rizična skupina.....	15
Slika 6: Prezrtih učencev ne zaznamo takoj.....	16
Slika 7: Kontroverzni učenci so najpogostejši.....	17
Slika 8: Člani klike so si med seboj največkrat zelo podobni	18
Slika 9: Včasih je tudi uspešnost na akademskem področju kriva za nesprejetost med vrstniki.....	19

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik.....	56
Priloga 2: Razlaga anketnega vprašalnika.....	58
Priloga 3: Vprašanja za intervju.....	60

1 UVOD

S to raziskovalno nalogo sva želeli prikazati, kakšno vlogo ima posamezen učenec v razredu, torej njegov sociometričen položaj in slednje opredeliti.

Mnogi najstniški filmi prikazujejo, da se na šolah pojavljajo določene skupine učencev. Tako lahko med predvajanjem filma opazimo, da se na hodnikih družijo ljudje približno enakega videza, podobnih stališč, ki drugačnim, čeprav so njihovi sošolci, ne pustijo v bližino. Kaj hitro pa lahko opazimo tudi, kdo je bolj priljubljen med vrstniki, koga se sošolci na hodnikih izogibajo, torej zapazimo družbene položaje. Stereotipno so ti položaji razporejeni glede na učencev videz, njegova zanimanja in družbo. Tako nastanejo skupine - klike. Najvišje na družbeni lestvici naj bi stale »navijačice« in »športniki«. To so tiste učenke in učenci, ki so med vrstniki najbolj priljubljeni, njihovi idoli. Zanje velja, da je na prvem mestu v življenju zunanji videz in družbeno življenje. Za t.i. skupino »piflarjev« naj bi bila značilna velika očala, urejen videz, velika mera znanja in slaba sprejetost med ostalimi vrstniki, ki ne sodijo v to skupino učencev. Najdemo lahko tudi razne skupine čudakov, rokerjev, metalcev in še več bi se jih našlo. Ta staž med vrstniki je pridobljen pri vstopu v razred in se naj ne bi spreminjal, se pa dogajajo tudi spremembe.

Čeprav ne tako opazno, se ti položaji pojavljajo tudi na naših šolah. In ravno iz razloga, ker sva te položaje opazili tudi sami in se nama zdijo krivični, sva se odločili za to temo. Meniva, da to družbeno razlikovanje ni primerno, saj vpliva na prihodnost mnogih posameznikov in pravzaprav predstavlja problem sodobne diskriminacije med sošolci.

Zanimalo naju je, kako se učenci v resnici delijo po skupinah in kako jih razdeljuje znanost, torej ostali sociologi. Kaj pove učenčev položaj v razredu o učencu samem, kako ti dolgo in kratkoročno vplivajo na posameznika in kaj vpliva nanje ali se raven samozavesti razlikuje po skupinah in kako je z vsem tem povezan učni uspeh.

Porodila so se nama mnoga vprašanja, na katera sva poskušali najti odgovore iz literature, ki pa je o omenjeni tematiki ni veliko. Za pomoč sva poprosili tudi druge in

sicer z raziskovalnim intervjujem, s katerim sva prišli do dragocenih mnenj, ki jih v ostali literaturi nisva našli. Za raziskavo sva izvedli tudi anketo.

Ker je ta tema precej široka, sva si postavili naslednje hipoteze:

1. Stil oblačenja vpliva na posameznikov družbeni položaj v razredu.
2. Način izražanja vpliva na posameznikov družbeni položaj v razredu.
3. Učenci z višjo ravtnjo samozavesti imajo višji družbeni položaj v razredu kot tisti z nižjo.
4. Družbeni položaj učenca v razredu vpliva na učni uspeh.
5. Družbeni položaj učenca v razredu se izoblikuje že v zgodnjih razredih osnovne šole.
6. Če v razred vstopiš v višjih razredih osnovne šole, se vanj težje vključiš.
7. Na mestnih šolah so družbeni položaji razporejeni drugače kot na podeželskih.

Slika 1: Učenci na hodniku

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Kaj sploh je razred?

Razred je multidimenzionalen prostor; sestavljajo ga številni posamezniki z različnimi cilji, preferencami in sposobnostmi. Ker je dogajanje v razredu javno, ga vsi člani zaznavajo in presojujejo; dogodki so nepredvidljivi. Je tudi umetna skupina, ki jo je potrebno vzdrževati. [1]

Slika 2: V razredu je potrebno sodelovanje

2.2 Družbena struktura

Je urejen sklop, celota med seboj povezanih odvisnih sestavin, ki tvorijo družbeno življenje. Obstoječo strukturo mora vsak posameznik sprejeti, se ji prilagajati, če hoče v družbi delovati. Pravimo, da jo na ta način ohranja. To se dogaja v procesu socializacije. Po drugi strani pa ljudje z vsakokratnim družbenim delovanjem tudi spreminjajo delovanje.

Ljudje se ne rodimo takšni, da bi se vedli tako, kot je družbeno zaželeno, ampak svoje vedenje postopoma prilagajamo socialnemu okolju - temu pravimo socializacija. Šele s socializacijo postajamo torej družbena bitja. Socializacija je proces, ki teče vse življenje in preko katerega se posameznikovi vedenjski vzorci, vrednote, standardi, veščine, stališča, motivi izoblikujejo skladno s tistimi, ki so zaželeni v določenem socialnem okolju. Socializacija je torej proces sprejemanja in prevzemanja različnih vedenjskih vzorcev tiste socialne skupine, v kateri posameznik živi. [2]

2.3 Samopodoba

Samopodoba je strukturirana, sestavljena iz večjega števila področij. Med najpomembnejšimi v mladostništvu so telesna, socialna in akademska samopodoba, ki imajo predvsem v osnovni šoli velik vpliv na učencev sociometrični položaj v razredu in na njegovo sprejetost med vrstniki. [3]

Samopodoba je skupek pojmovanj in predstav, ki jih imamo o sebi. Z drugimi besedami je to posameznikovo doživljanje samega sebe. Tesno je povezana s samospoštovanjem - vrednostno oceno sebe. Samospoštovanje nam pove, koliko smo zadovoljni s seboj, ali se ocenjujemo pozitivno ali negativno, koliko se sprejemamo, takšni kot smo. [5]

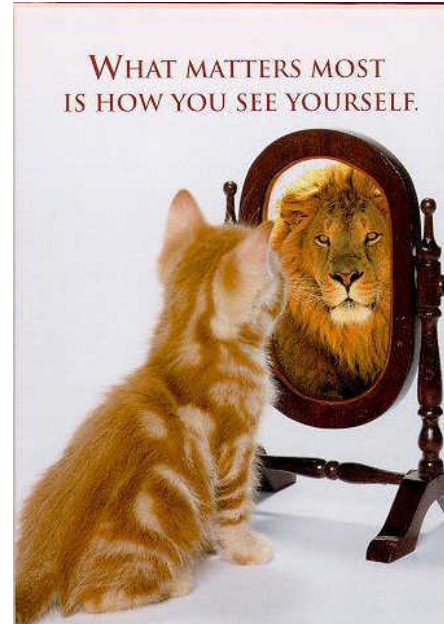
Zdravo samospoštovanje oz. samozavest nam lahko pomaga:

- upreti se pritiskom vrstnikov;
- preizkušati nove stvari in spoznavati nove ljudi;
- preseči razočaranja, napake in neuspehe;
- počutiti se ljubljene in zaželenega.

Majhno samospoštovanje pa nas lahko privede v:

- popuščanje pritisku vrstnikov;
- izogibanje novostim;
- nemoč v težkih časih;
- občutek neljubljenosti in nezaželenosti.

[4]

Slika 3: Najpomembneje je, v kakšni luči vidiš samega sebe

2.4 Kakšni so družbeni položaji v razredu?

Sociometrični status je eden najpogosteje uporabljenih, hkrati pa tudi eden od najpomembnejših pokazateljev posameznikovega položaja v skupini.

Učence lahko delimo, glede na njihove vedenjske in osebnostne značilnosti. Pri tem je nastala naslednja razdelitev.

2.4.1 Povprečni učenci

Ta skupina učencev predstavlja standard za primerjavo pri proučevanju vedenjske povezave sociometričnega statusa.

2.4.2 Priljubljeni učenci

- Ti učenci kažejo višjo stopnjo sociabilnosti in kognitivnih sposobnosti ter nižjo stopnjo umika in agresivnosti od povprečja.
- Njihove sposobnosti reševanja problemov so boljše od povprečja, kažejo tudi bolj pozitivna socialna dejanja in osebnostne poteze ter boljše prijateljske odnose.
- Dosegajo boljše rezultate na akademskem področju.
- Imajo razvite socialne spretnosti za doseganje medosebnih ciljev in vzdrževanje pozitivnih socialnih odnosov; sodelujejo v zabavnih oblikah vedenja in v pogovorih izbirajo priljubljene teme.
- Priljubljeni učenci poročajo o večji socialni kompetentnosti na različnih področjih - akademska kompetentnost, socialna sprejetost, športna kompetentnost, fizična pojavnost, vedenjska kompetentnost in samospoštovanje, imajo boljšo samopodobo, še zlasti socialno samopodobo kot učenci iz drugih sociometričnih skupin.
- Poročajo o manjši stopnji osamljenosti ter o nižji dejavnosti vedenjskih problemov in zlorabe drog ter nižji stopnji aksioznosti, kot učenci iz drugih sociometričnih skupin.
- So fizično privlačnejši in bolj urejeni kot učenci iz drugih sociometričnih skupin.

Slika 4: T.i. priljubljeni učenci

2.4.3 Zavrjnjeni učenci

- So bolj agresivni, izražajo več umika in so manj sociabilni kot ostali učenci. Njihova agresivnost je večja na vseh področjih - na področju fizične agresivnosti, motečega vedenja in negativnega vedenja. Nekatere raziskave kažejo, da naj bi se višja stopnja agresivnosti pojavljala le pri zavrjnjenih dečkih, ne pa tudi pri deklicah, ki naj bi bile nagnjene k umiku in anksioznosti.
- Imajo nižje kognitivne sposobnosti in dosegajo nižje rezultate na akademskem področju ter pogosteje izpadejo iz izobraževalnega sistema.
- Za razliko od kontroverznih učencev nimajo socialnih spretnosti, ki bi balansirale njihovo agresivno vedenje; ne odzivajo se na povabila na igro in v pogovorih izbirajo nepriljubljene teme.
- Izražajo višjo stopnjo anksioznosti in depresivnosti kot ostali učenci.
- Pogosto reagirajo impulzivno in so bolj hiperaktivni kot učenci iz drugih sociometričnih skupin.
- Imajo nižjo samopodobo na vseh področjih – socialnem, čustvenem, akademskem, družinskem in fizičnem, kot priljubljeni učenci, ter nižjo fizično samopodobo kot učenci iz drugih sociometričnih skupin. Približno polovica zavrjnjenih učencev kaže negativne samozaznave na različnih področjih socialne kompetentnosti - na področju akademske kompetentnosti, socialne sprejetosti, športne kompetentnosti, fizične pojavnosti, vedenjske kompetentnosti in samospoštovanja, druga polovica pa se v zaznavanju lastne kompetentnosti ne razlikuje od priljubljenih učencev. Nekatere raziskave nakazujejo, da so v prvi skupini zlasti učenci, ki težijo k umiku, v drugi skupini pa agresivni učenci. Slednji pogosto precenjujejo svojo socialno kompetentnost. Rezultati nekaterih raziskav nakazujejo, da pri tem ne gre za motnjo v socialni kogniciji, temveč za obrambno reakcijo, saj agresivni, zavrjnjeni dečki točno zaznavajo negativne oblike vedenja pri drugih otrocih, med tem ko enako vedenje pri sebi spregledajo. Agresivni zavrjnjeni učenci, ki svojega položaja v skupini

ne zaznavajo točno, so običajno tudi manj motivirani za spremembo svojega vedenja.

- So manj fizično privlačni, manj urejeni in manj prijetni kot učenci iz drugih sociometričnih skupin.

L. Porter (1996) deli zavrnjene učence glede na etiologijo v štiri skupine:

- agresivni zavrjnjeni učenci;
- fizično neprivlačni, zavrjnjeni učenci;
- zavrjnjeni učenci, ki kažejo nenavadne vzorce vedenja;
- zavrjnjeni učenci, ki ne kažejo nobene izmed naštetih značilnosti.

Zavrjnjeni učenci predstavljajo rizično skupino; obstaja zmerna do visoka korelacija med odklonjenostjo in kasnejšimi prilagoditvenimi težavami. Ugotavljajo tudi, da so možne posledice socialne odklonjenosti izpad iz šolskega sistema, delikventnost in psihopatologija v odraslosti.

Slika 5: Zavrjnjeni učenci so rizična skupina

2.4.4 Prezrti učenci

- Kažejo najmanj razlik v primerjavi z ostalimi učenci.
- Ne doživljajo prilagoditvenih težav in jih ni mogoče označiti z jasnim vedenjskim profilom.
- So manj agresivni in manj sociabilni kot učenci iz drugih sociometričnih skupin.
- Imajo manj socialnih interakcij in kažejo manj pozitivnih socialnih dejanj ter osebnostnih potez kot ostali učenci ter pogosto kršijo šolska pravila
- Sošolci jih doživljajo kot manj prijetne in bolj nagnjene k umiku, medtem ko jih učitelji ne zaznavajo pomembno drugače kot kontroverzne učence.
- Kažejo nižjo stopnjo depresivnosti kot zavrnjeni učenci.
- Prezrti učenci se v zaznavah svoje lastne kompetentnosti ne razlikujejo od kontroverznih učencev. Na področju socialne samopodobe, ki je pri njih nižja kot pri priljubljenih učencih, se v samopodobi ne razlikujejo od priljubljenih učencev .
- Niso rizična skupina in neopaznost (prezrtost) v razredu je običajno začasna.

Slika 6: Prezrtih učencev ne zaznamo takoj

2.4.5 Kontroverzni učenci

- Njihovo vedenje predstavlja kombinacijo vedenjskih značilnosti priljubljenih in zavrnjenih učencev.
- Izražajo višjo stopnjo agresivnosti in sociabilnosti v primerjavi s priljubljenimi učenci.
- Imajo boljše socialne spretnosti kot zavrnjeni učenci; v stopnji pozitivnih socialnih dejanj, pozitivnih osebnostnih potez in prijateljskih odnosih so enakovredni priljubljenim učencem.
- Njihove kognitivne sposobnosti in akademski dosežki so višji kot pri zavrnjenih učencih.
- Ti učenci negativno zaznavajo lastno socialno kompetentnost na akademskem in vedenjskem področju, ne pa tudi na področjih socialne spretnosti, športne kompetentnosti, fizične pojavnosti in samospoštovanja. Vendar pa sta prav ti področji najbolj povezani s šolsko prilagojenostjo. Na področju samopodobe se ne razlikujejo od priljubljenih učencev, razen na področju akademske samopodobe, ki je pri njih nižja.
- Kontroverzni učenci z nekaterimi vrstniki vzpostavljajo pozitivne, z drugimi pa negativne odnose. [1]

Slika 7: Kontroverzni učenci so najpogostejši

2.5 Zaprte strukture (klike)

Klike so zaprte strukture, za katere je značilno, da se njihovi člani izbirajo le med seboj, z drugimi učenci pa nimajo interakcij. Takšna struktura lahko deluje kot tujek v socialnih odnosih v razredu.

Za klike je značilno naslednje:

- značilna tipična komunikacija, npr. jezik specifičen za člane klike;
- specifične geste in mimika, ki olajšujejo razumevanje med člani skupine, otežujejo pa komunikacijo z drugimi učenci; skupna simbolna kultura;
- močan občutek pripadnosti klike in dobro poznavanje članov med seboj;
- člani klike se pogosto srečujejo na določenih krajih in
- imajo specifičen način oblačenja. [1]

Slika 8: Člani klike so si med seboj največkrat zelo podobni

2.6 Povezanost med socialno sprejetostjo in šolskim uspehom

Stopnja povezanosti med sociometričnim statusom in šolskim uspehom je odvisna od dolžine šolanja; v šolah, kjer izobraževalni program poteka dalj časa je povezava večja kot v šolah, kjer je dolžina izobraževanja krajša. Socialno nesprejeti (predvsem zavrtnjen in prezrti) so pogosteje učno neuspešni učenci. Težave v odnosih z učenci negativno vplivajo na stopnjo storilnostne motivacije in raven aspiracije, kar ima za posledico slabšo učno uspešnost. Stopnja povezanosti z leti upada. [1]

Slika 9: Včasih je tudi uspešnost na akademskem področju kriva za nesprejetost med vrstniki

2.7 Družbena (ne)enakost

Šola ima pomembno vlogo pri razporejanju ljudi na različne družbene položaje. Družben položaj posameznika naj bi bil predvsem odvisen od njegovih sposobnosti, inteligentnosti. Šola bi tako z uveljavitvijo enakih kriterijev za napredovanje in množičnim, brezplačnim šolanjem, izenačila možnosti za doseganje pomembnih družbenih položajev. S tem bi se zmanjšala družbena neenakost, predvsem pa bi bile družbene vloge pravično razdeljene. Vendar se ta pričakovanja niso uresničila. Šola je del družbe in zato se v šoli reproducirajo podobni odnosi, ki veljajo v širši družbi. Na šolski uspeh vpliva pripadnost določenemu sloju, etična pripadnost in razlika med spoloma.

Na šolski uspeh in dolžino šolanja bistveno vplivajo tudi vrednote okolja. Uspešnost v šoli je odvisna celo od subkulturnih razlik med posameznimi sloji. Poleg tega je z uspešnostjo v šoli neposredno povezan tudi način izražanja. Šolskega uspeha pa ni mogoče povezati le z pripadnostjo družbeni skupini. Nanj vplivajo tudi osebne lastnosti posameznika, njegova osebna zavest, pa tudi odnosi v šoli sami. [6]

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Namen empirične raziskave

Bistvo najine raziskovalne naloge je opredeliti sociometrične položaje v razredu, predvsem ugotoviti, kaj nanje vpliva in na kaj vplivajo le - ti. Med prebiranjem literature sva prišli tudi do pojma sociometrična preizkušnja, s pomočjo katere ugotavljamo sociometrični položaj oziroma socialno sprejetost posameznika v skupini (posameznik je lahko bolj ali manj priljubljen).

Namen empirične raziskave je bil odgovoriti na naslednja vprašanja:

1. Ali stil oblačenja vpliva na posameznikov družbeni položaj v razredu?
2. Ali način izražanja vpliva na posameznikov družbeni položaj v razredu?
3. Ali imajo učenci z višjo ravno samozavesti, višji družbeni položaj v razredu kot tisti z nižjo?
4. Ali družbeni položaj učenca v razredu vpliva na njegov učni uspeh?
5. Ali se družbeni položaj učenca v razredu izoblikuje že v zgodnjih razredih osnovne šole?
6. Ali se v razred težje vključiš, če vanj vstopiš v poznejših letih?
7. Ali so družbeni položaji na mestnih šolah drugače razporejeni kot na podeželskih?

3.2 Metodologija

V najini raziskavi sva uporabili metodo raziskovalnih intervjujev, metodo anketiranja, metodo analize in sinteze ter delo s knjižnimi viri.

3.3 Postopek zbiranja podatkov

Podatke sva zbrali po kvantitativni tehniki za anonimnim anketnim vprašalnikom sestavljenim iz vprašanj odprtega in zaprtega tipa.

Anketni vprašalnik so izpolnili učenci 8. in 9. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje ter učenci 8. in 9. razreda OŠ Breg iz Ptuja. Vprašalnik, ki je vseboval 8 vprašanj, je izpolnilo 94 učencev. Anketiranje sva izvedli v mesecu januarju 2010.

3.4 Obdelava podatkov

Podatke sva obdelali ročno ter nato s pomočjo programa Microsoft Excel. Podatki so bili kvalitativno obdelani.

3.5 Rezultati obdelave podatkov

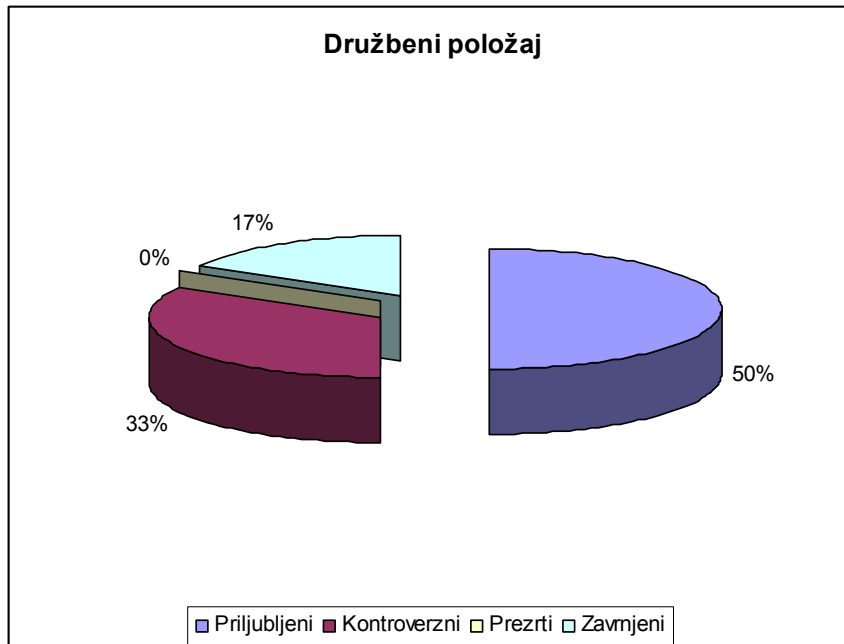
Na podlagi anketnih vprašalnikov sva se odločili ugotoviti socialne položaje v razredu.

Vprašanje 3. (koliko dobrih prijateljev imaš v razredu?), 3.1 (si z vsemi vrstniki v dobrih medsebojnih odnosih?) in 3.2 (kako se odzoveš, če te vrstniki povabijo v svojo družbo?) sva namenili ugotavljanju družbenega položaja anketirane osebe v razredu. Če je anketiranec na tretje vprašanje odgovoril z a (nimam dobrih prijateljev) ali b (enega) lahko sklepamo, da je ta učenec zavrjen ali prezrt. Če pa je na to vprašanje odgovoril s c (dva) ali d (več kot dva), smemo sklepati, da je anketiranec priljubljen ali kontroverzen učenec. Pri nadaljnjem razbiranju družbenega položaja sva obdelovali odgovore, ki so jih anketirani učenci dali na vprašanji 3.1, in 3.2. Učenci, ki so na 3. vprašanje odgovorili z a oziroma b, torej zavrjeni ali prezrti učenci, so odgovarjali tudi na vprašanje 3.2. (kako se odzoveš, če te vrstniki povabijo v svojo družbo?). Tisti, ki so na to vprašanje odgovorili z a (se ne odzovem) so torej

zavrjnjeni učenci, tisti ki pa so na to vprašanje odgovorili z b (se odzovem), pa so prezrti učenci. Ostali učenci, ki so na tretje vprašanje odgovorili s c ali d, pa so odgovarjali na vprašanje 3.1 (si z vsemi vrstniki v dobrih medsebojnih odnosih?). Učenci, ki so na to vprašanje odgovorili z a (da) so priljubljeni učenci, za tiste, ki pa so na to vprašanje odgovorili z b (ne) pa lahko trdimo da so kontroverzni.

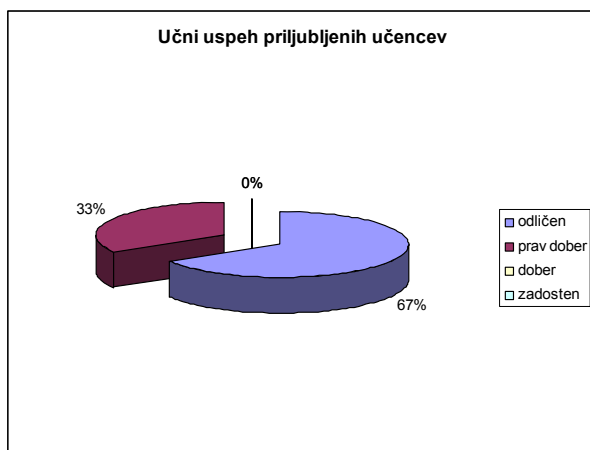
Sprva sva z grafi ponazorili podatke, ki sva jih dobili z določanjem družbenega položaja učenca v razredu, nato pa sva predstavili grafe, ki se nanašajo na dokazovanje najinih hipotez.

3.5.1 9. razred OŠ Gustava Šiliha Laporje

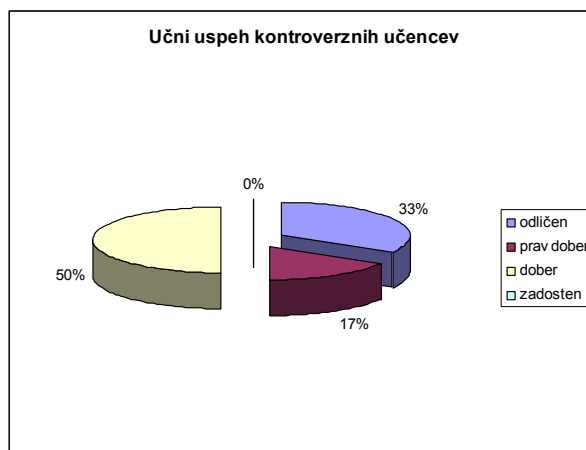

Graf 1: Družbeni položaj učencev 9. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje.

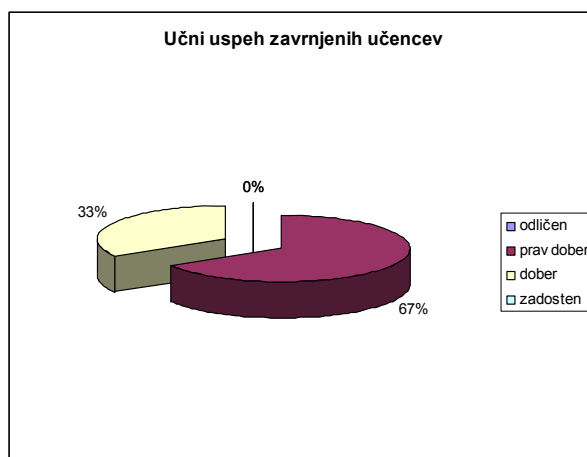
Rezultati analize anket prikazujejo, da je v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje 50 % priljubljenih učencev, 33 % kontroverznih in 17 % zavrjnjenih učencev. V tem razredu ni prezrtih učencev.

Graf 2: Učni uspeh priljubljenih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

Graf 3: Učni uspeh kontroverznih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

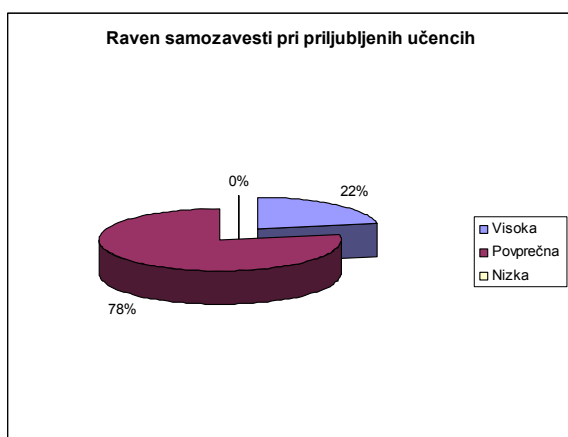

Graf 4 : Učni uspeh zavrnjenih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

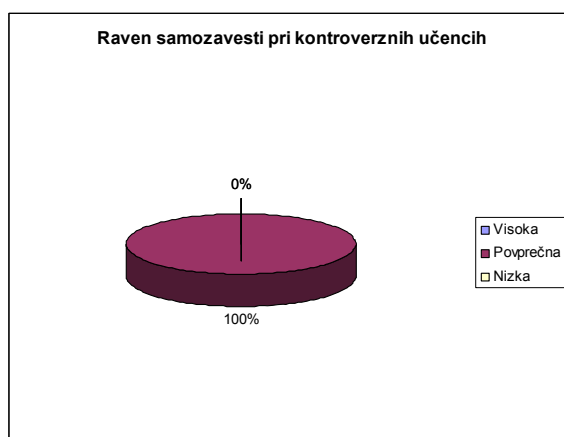
Grafi 2, 3 in 4: S teh grafov lahko razberemo, da ima 67 % priljubljenih učencev odličen učni uspeh in 33 % prav dober učni uspeh.

33 % kontroverznih učencev ima odličen učni uspeh, 17 % učencev ima prav dober učni uspeh, 50 % kontroverznih učencev pa ima dober učni uspeh.

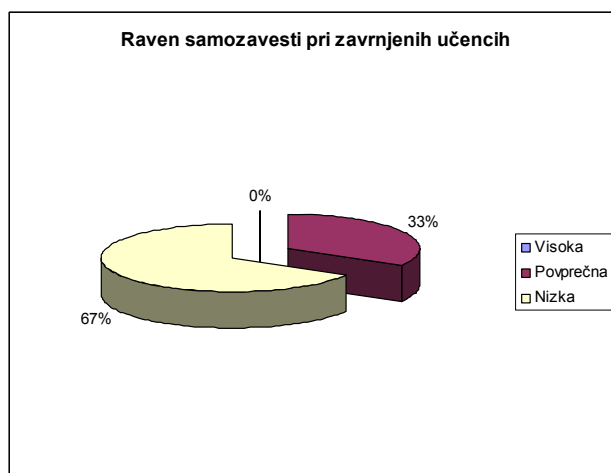
Prav dober učni uspeh ima tudi 67 % zavrnenih učencev, dobrega pa 33 % zavrnenih učencev.

Graf 5: Raven samozavesti priljubljenih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

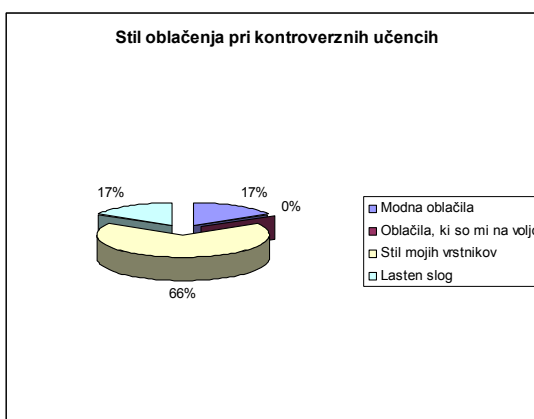
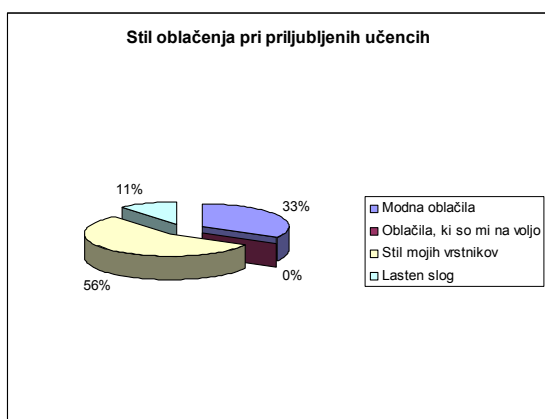

Graf 6: Raven samozavesti kontroverznih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

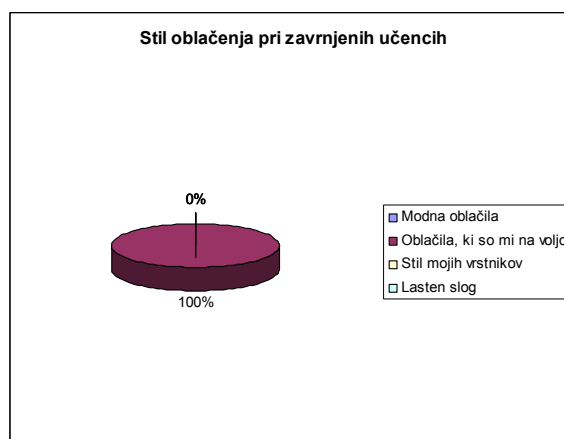

Graf 7: Raven samozavesti zavrnenih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

Graf 5, 6 in 7: Z grafov je razvidno, da je raven samozavesti pri 78 % priljubljenih učencev povprečna, 22 % jih je obkrožilo, da ji njihova raven samozavesti visoka, nihče pa ne meni, da ima nizko raven samozavesti. Raven samozavesti je pri vseh kontroverznih učencih povprečna, torej 100 %. Pri zavrnjenih učencih pa je 33 % obkrožilo, da ima povprečno raven samozavesti, 67 % zavrnjenih učencev pa svojo raven samozavesti označuje z nizko.

Graf 8: Stil oblačenja priljubljenih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje. **Graf 9:** Stil oblačenja kontroverznih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

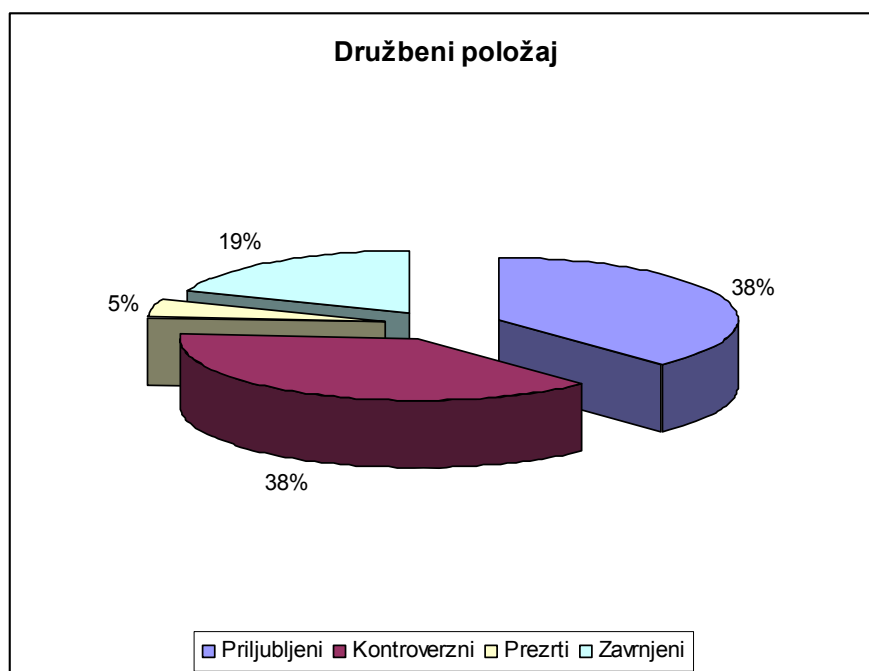
Graf 10: Stil oblačenja zavrnjenih učencev v 9. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

Graf 8, 9, 10: 33 % priljubljenih učencev se oblači po zadnji modi. Nihče od priljubljenih učencev se ne oblači samo v oblačila, ki so jim na voljo. 56 % ima podoben stil kot njihovi vrstniki in 11 % učencev ima lasten slog oblačenja.

Večji del kontroverznih učencev (66 %) si svoj stil oblačenja deli z vrstniki, med tem ko se polovica ostalih (17 %) oblači po zadnji modi, ima druga polovica ostalih (17 %) lasten slog.

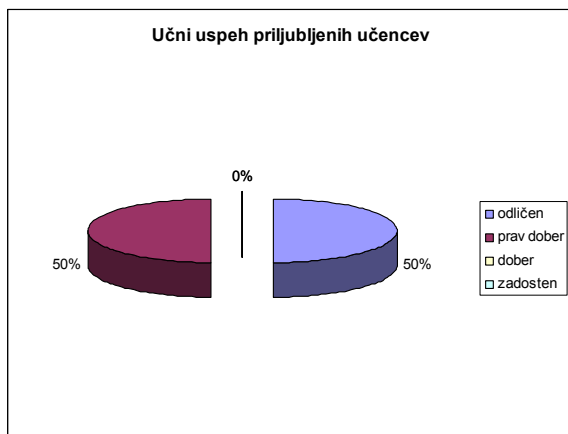
Vsi zavrtni učenci (100 %) se oblačijo v oblačila, ki so jim na voljo.

3.5.2 8. razred OŠ Gustava Šiliha Laporje

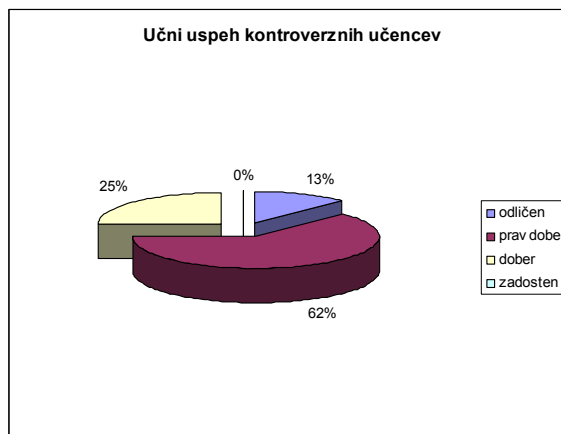

Graf 1: Družbeni položaj učencev 8. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje.

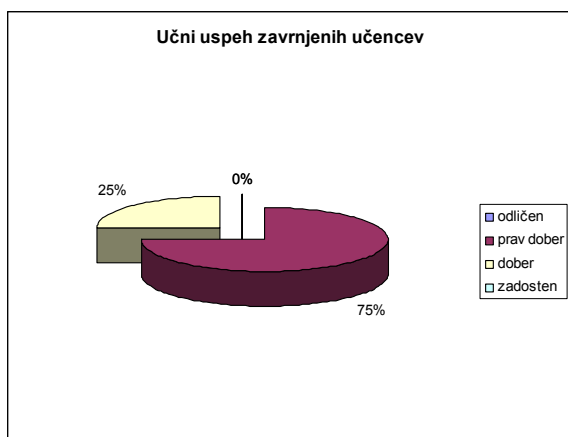
Rezultati analize anket prikazujejo, da je v 8. razredu na OŠ Gustava Šiliha Laporje 38 % priljubljenih učencev, 38 % kontroverznih, 19 % zavrtnih učencev in 5 % prezrtih učencev.

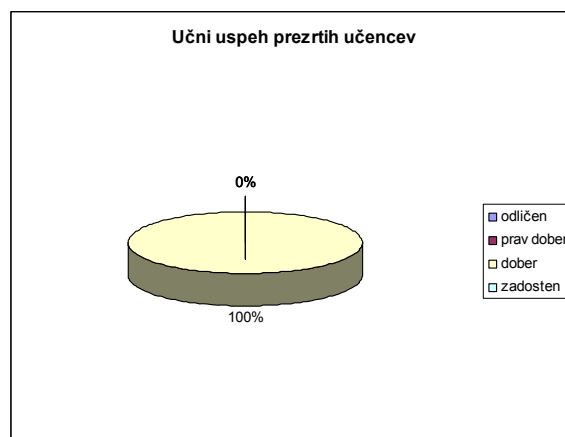
Graf 2 : Učni uspeh priljubljenih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

Graf 3: Učni uspeh kontroverznih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

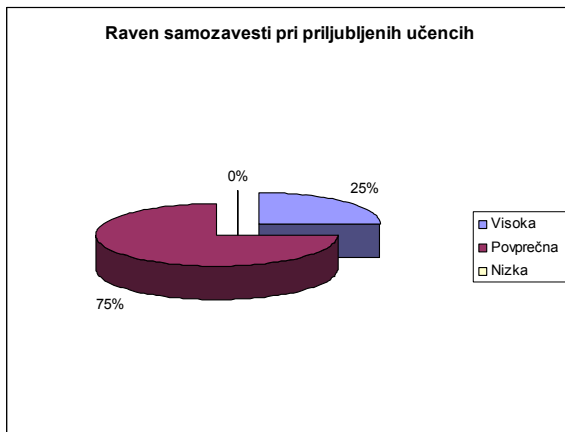
Graf 4: Učni uspeh zavrjenih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

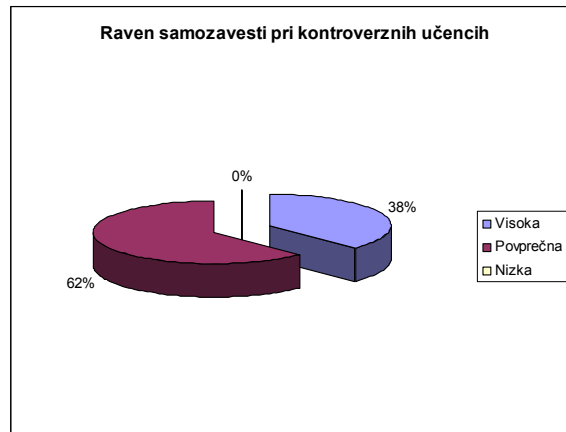
Graf 5: Učni uspeh prezrtih učencev v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

Graf 2, 3, 4 in 5 : S teh grafov lahko razberemo, da ima polovica, torej 50 % priljubljenih učencev, odličen učni uspeh, druga polovica, torej preostalih 50 % prav dober učni uspeh.

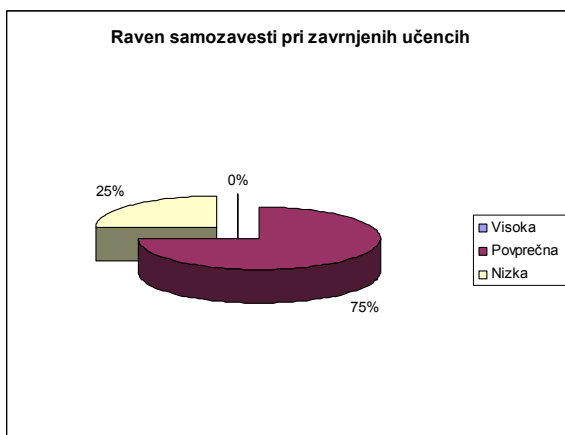
13 % kontroverznih učencev ima odličen učni uspeh, 17 % učencev ima prav dober učni uspeh, 25 % kontroverznih učencev pa ima dober učni uspeh. 75 % zavrtnjenih učencev ima prav dober učni uspeh , 25 % pa dobrega. Prezrti učenci imajo vsi torej vseh 100 % dober učni uspeh.

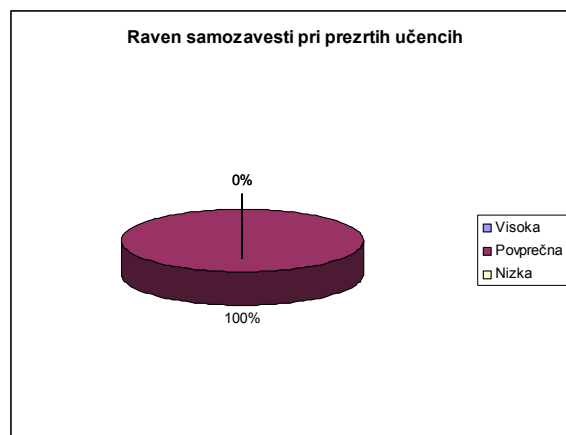
Graf 6: Raven samozavesti pri priljubljenih učencih v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

Graf 7: Raven samozavesti pri kontroverznih učencih v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

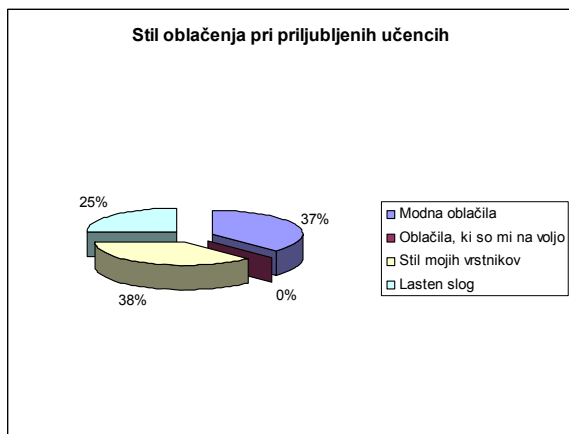
Graf 8: Raven samozavesti pri zavrtnjenih učencih v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

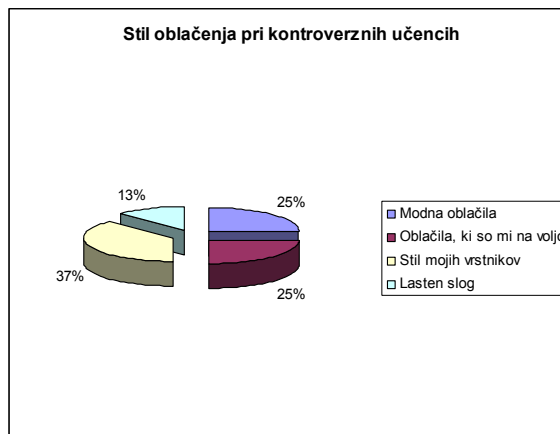
Graf 9: Raven samozavesti pri prezrtih učencih v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

Graf 6, 7, 8 in 9: Z grafov je razvidno, da je raven samozavesti pri 75 % priljubljenih učencev povprečna, 25 % jih je obkrožilo, da je njihova raven samozavesti visoka, nihče pa ne meni, da ima nizko raven samozavesti. Raven samozavesti pri

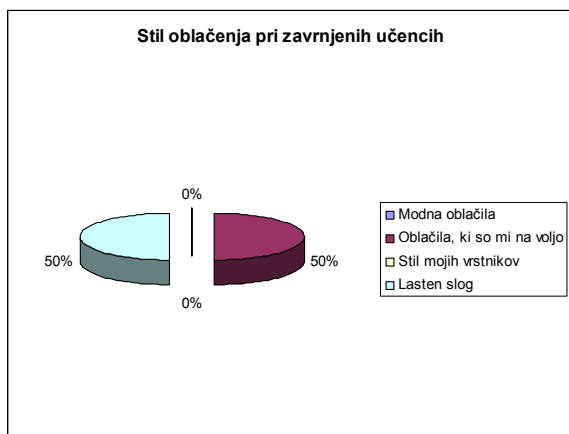
kontroverznih učencih je v 62 % povprečna in v 38 % visoka. Nihče ni mnenja, da ima nizko samozavest. Pri zavrnjenih učencih je 75 % obkrožilo, da ima povprečno raven samozavesti, 25 % zavrnjenih učencev pa svojo raven samozavesti označuje z nizko. Raven samozavesti je pri vseh prezrtih učencih povprečna, torej 100 %.

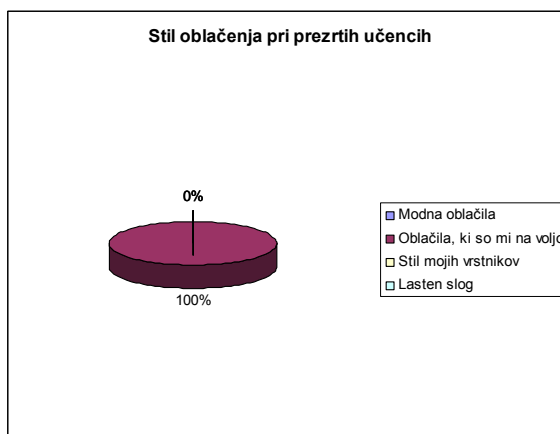
Graf 10 : Stil oblačenja pri priljubljenih učencih v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

Graf 11: Stil oblačenja pri kontroverznih učencih v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

Graf 12 : Stil oblačenja pri zavrnjenih učencih v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

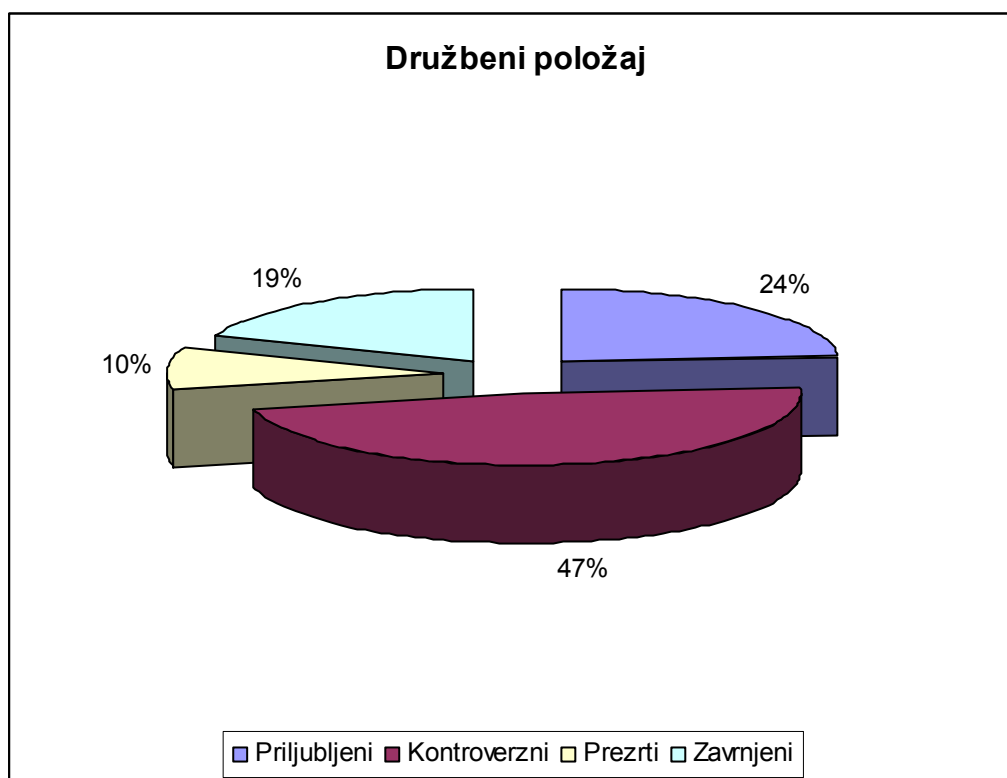

Graf 13: Stil oblačenja pri prezrtih učencih v 8. razredu OŠ Gustava Šiliha Laporje.

Graf 10, 11, 12 in 13: 37 % priljubljenih učencev, se oblačili po zadnji modi. Nihče od priljubljenih učencev, se ne oblači samo v oblačila, ki so jim na voljo. 38 % ima podoben stil kot njihovi vrstniki, in 25 % učencev ima lasten slog oblačenja. 37 % kontroverznih učencev se oblači podobno kot njihovi vrstniki, 25 % kontroverznih

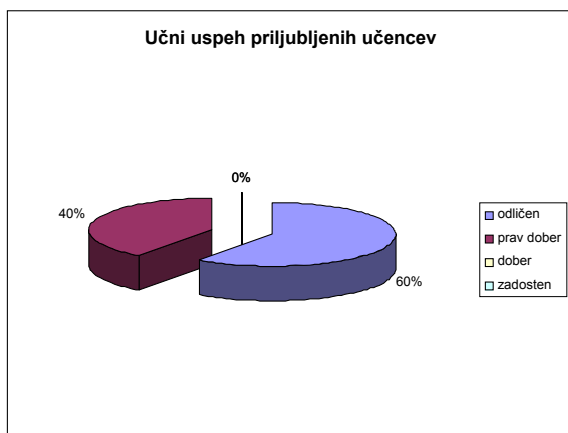
učencev se oblači po zadnji modi, in 25 % se jih oblači v oblačila ki so jim na voljo. 13 % kontroverznih učencev ima lasten slog oblačenja. Polovica zavrnjenih učencev (50 %) se jih oblači v oblačila, ki so jim na voljo, ostala polovica (50 %) lasten slog oblačenja. Vsi prezrti učenci (100 %) se oblačijo v oblačila, ki so jim na voljo.

3.5.3 9. razred OŠ Breg

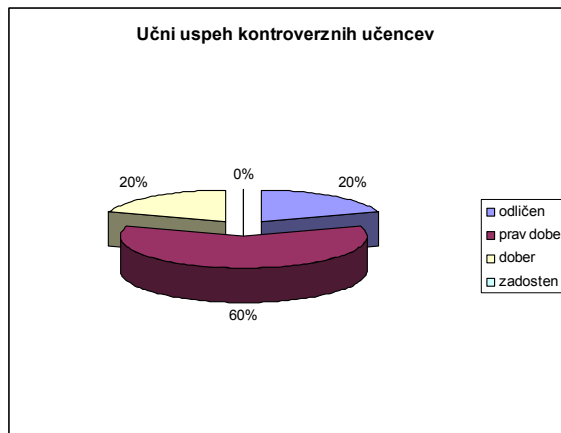

Graf 1 : Družbeni položaj učencev v 9. razredu OŠ Breg.

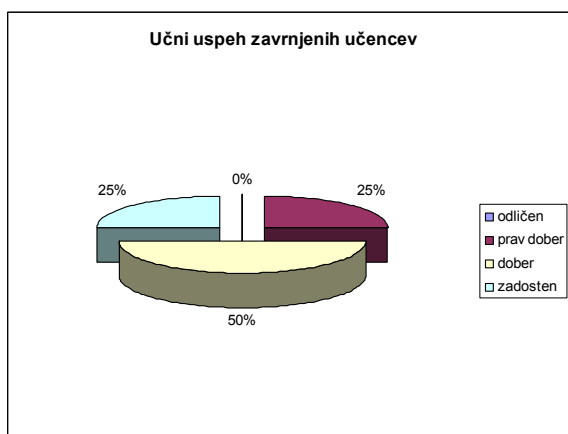
Rezultati analize anket prikazujejo, da je v 9. razredu na OŠ Breg 24 % priljubljenih učencev, 47 % kontroverznih, 19 % zavrnjenih učencev in 10 % prezrtih učencev.

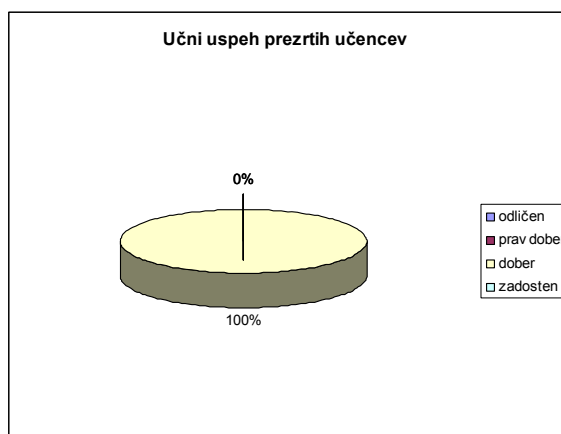
Graf 2: Učni uspeh priljubljenih učencev v 9. razredu OŠ Breg.

Graf 3: Učni uspeh kontroverznih učencev v 9. razredu OŠ Breg.

Graf 4: Učni uspeh zavrnjenih učencev v 9. razredu OŠ Breg.

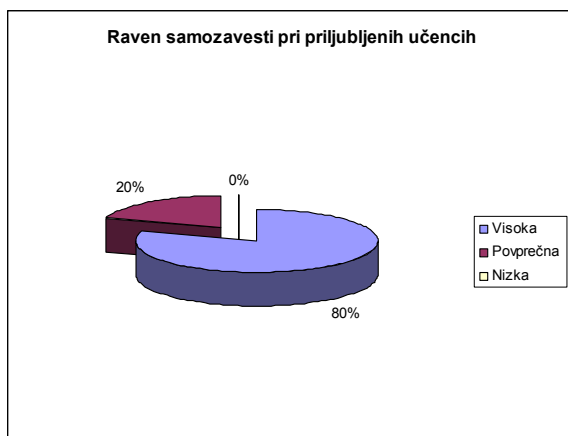

Graf 5: Učni uspeh prezrtih učencev v 9. razredu OŠ Breg.

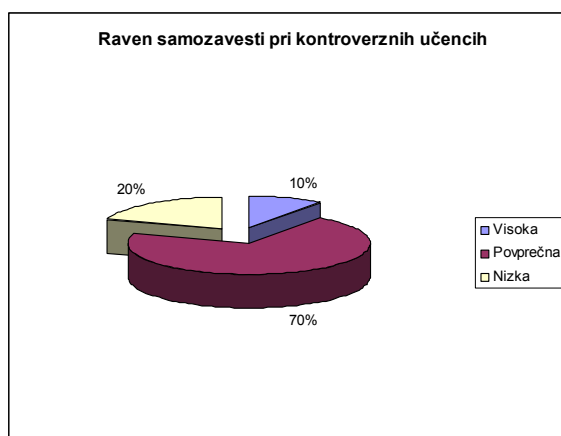
Graf 2, 3, 4, in 5: S teh grafov lahko razberemo, da ima 60 % priljubljenih učencev odličen učni uspeh in 40 % prav dober učni uspeh.

20 % kontroverznih učencev ima odličen učni uspeh, 60 % učencev ima prav dober učni uspeh, 20 % kontroverznih učencev pa ima dober učni uspeh.

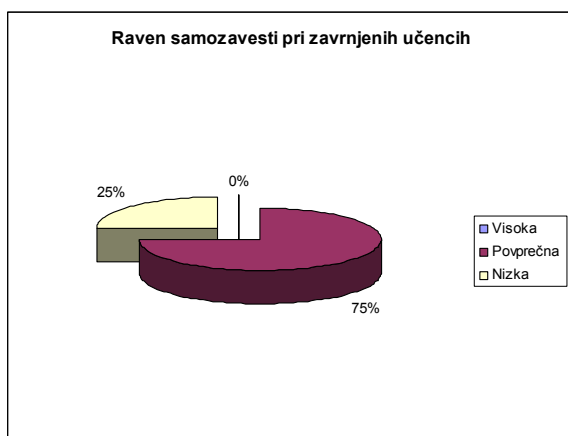
Prav dober učni uspeh ima 25 % zavrtnjenih učencev, dobrega 50 % zavrtnjenih učencev in zadostnega 25 %. Vsi prezrti učenci (100 %) imajo dober učni uspeh.

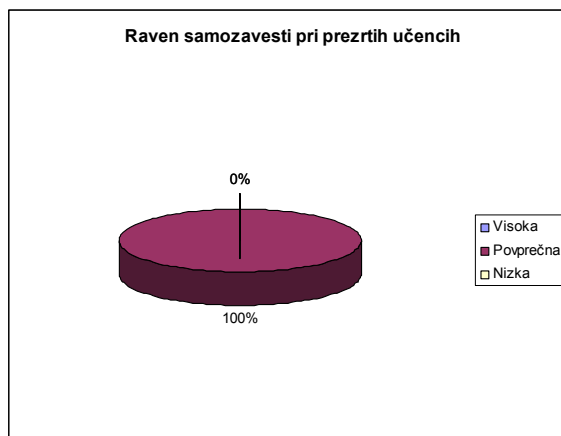
Graf 6: Raven samozavesti pri priljubljenih učencih v 9. razredu OŠ Breg.

Graf 7 : Raven samozavesti pri kontroverznih učencih v 9. razredu OŠ Breg.

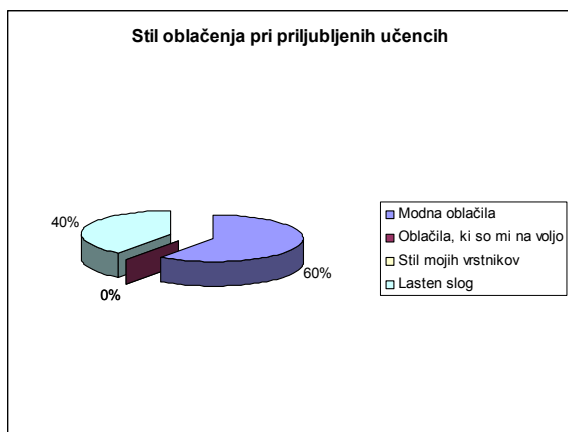
Graf 8: Raven samozavesti pri zavrtnjenih učencih v 9. razredu OŠ Breg.

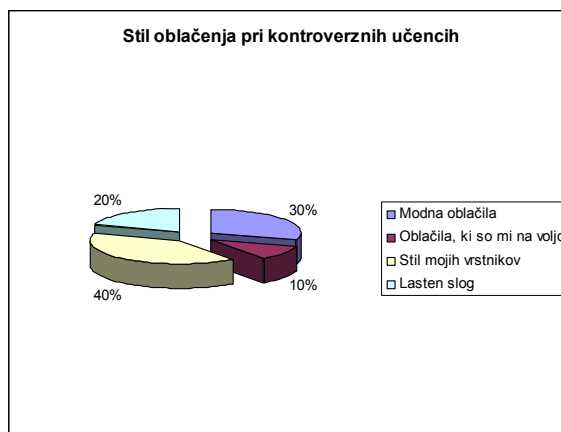
Graf 9: Raven samozavesti pri prezrtih učencih v 9. razredu OŠ Breg.

Graf 6, 7, 8, in 9: Z grafov je razvidno, da je raven samozavesti pri 80 % priljubljenih učencev visoka, 20 samozavest opredeljuje kot nizko. 75 % zavrtnjenih učencev ima povprečno raven samozavesti, med tem ko jih 25 % meni, da je njihova samozavest nizka. Vsi prezrti učenci imajo povprečno raven samozavesti. % jih je obkrožilo, da ji

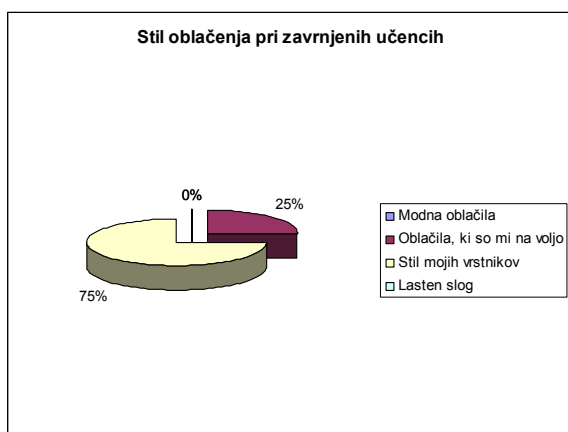
njihova raven samozavesti povprečna, nihče pa ne meni, da ima nizko raven samozavesti. 70 % kontroverznih učencev ima povprečno raven samozavesti, 10 % visoko in 20 % kontroverznih učencev svojo

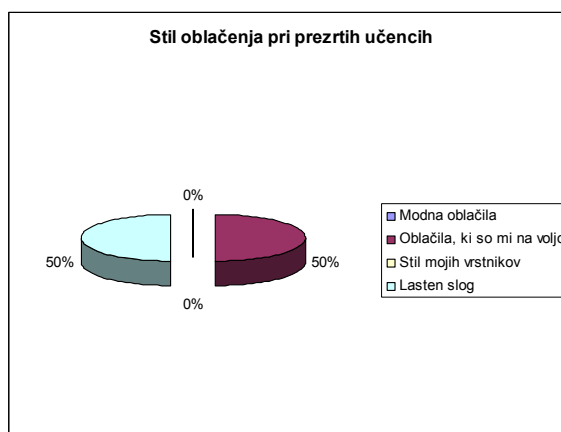
Graf 10: Stil oblačenja pri priljubljenih učencih v 9. razredu OŠ Breg.

Graf 11: Stil oblačenja pri kontroverznih učencih v 9. razredu OŠ Breg.

Graf 12: Stil oblačenja pri zavrnjenih učencih v 9. razredu OŠ Breg.

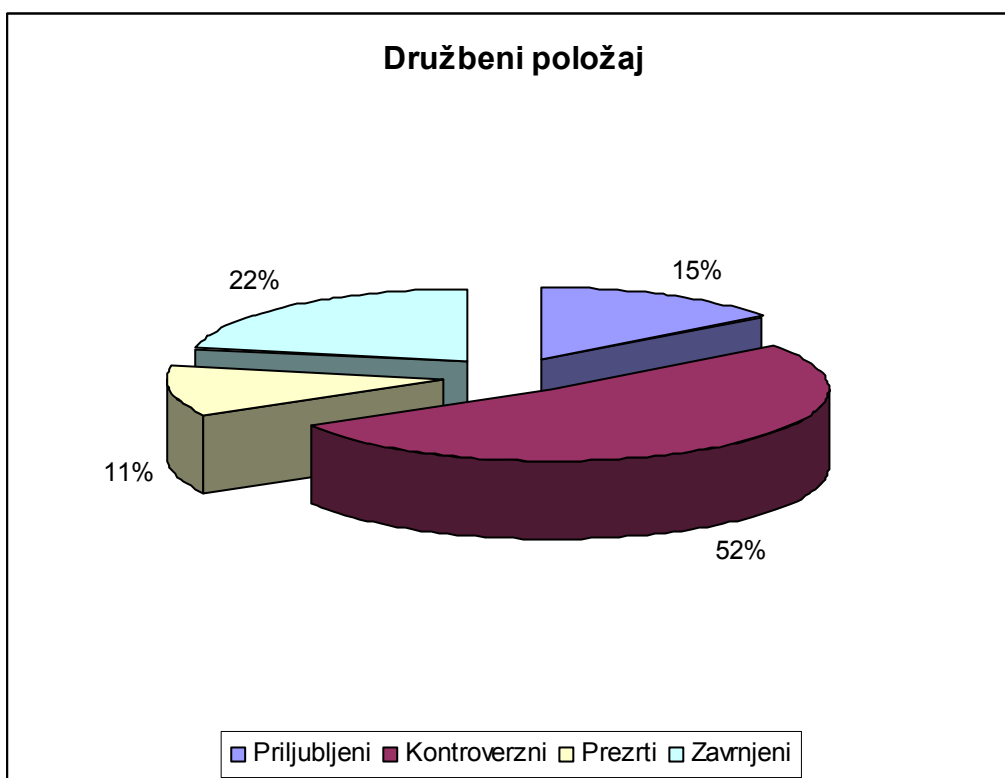

Graf 13: Stil oblačenja pri prezrtih učencih v 9. razredu OŠ Breg.

Graf 10, 11, 12 in 13 : 60 % priljubljenih učencev, se oblačili po zadnji modi. Nihče od priljubljenih učencev, se ne oblači samo v oblačila, ki so jim na voljo in v oblačila ki so v stilu njihovih sošolcev. 40 % ima lasten slog oblačenja.

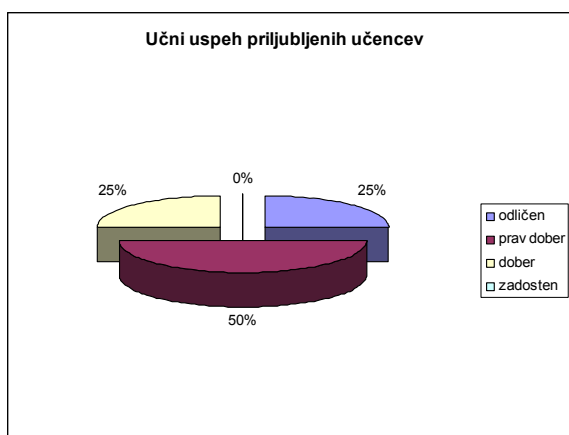
40 % kontroverznih učencev si svoj stil oblačenja deli z vrstniki, 30 % se jih oblači po zadnji modi, 20 % kontroverznih učencev ima lasten slog oblačenja in 10 % se jih oblači v oblačila, ki so jim na voljo. 75 % zavrnjenih učencev se oblači podobno kot njihovi vrstniki, 25 % pa se jih oblači v oblačila, ki so jim na voljo. Polovica (50 %) prezrtih učencev se oblači v oblačila, ki so jim na voljo; ostala polovica (50 %) pa ima lasten slog oblačenja.

3.5.4 8. razred OŠ Breg

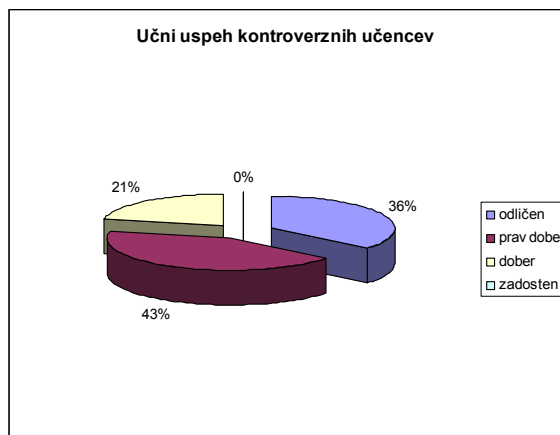

Graf 1: Družbeni položaji učencev v 8. razredu OŠ Breg.

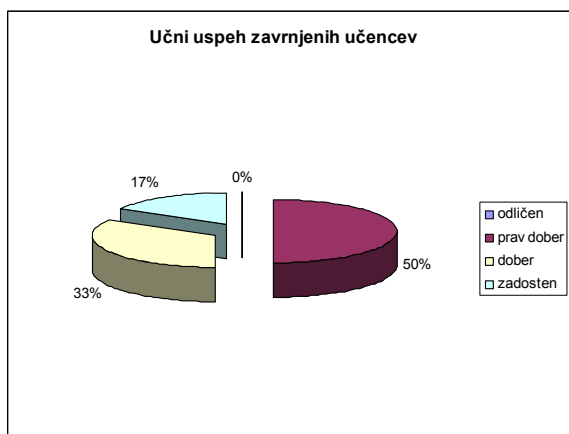
Rezultati analize anket prikazujejo, da je v 8. razredu na OŠ Breg 15 % priljubljenih učencev, 52 % kontroverznih, 22 % zavrnjenih učencev in 11 % prezrtih učencev.

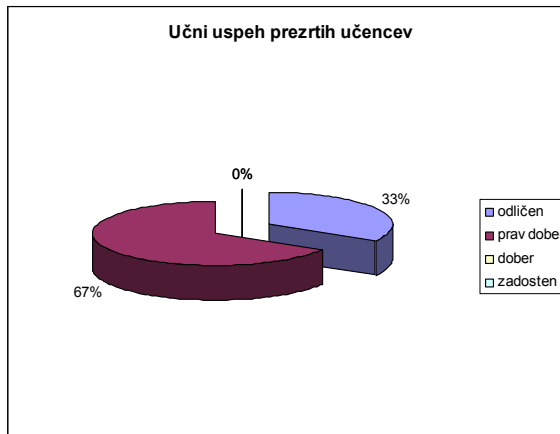
Graf 2: Učni uspeh priljubljenih učencev v 8. razredu OŠ Breg.

Graf 3: Učni uspeh kontroverznih učencev v 8. razredu OŠ Breg.

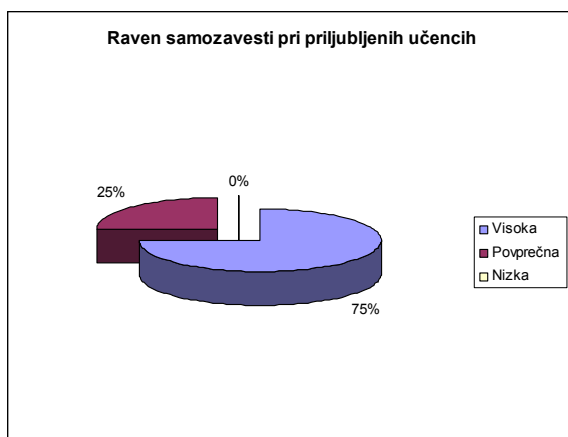
Graf 4: Učni uspeh zavrnjenih učencev v 8. razredu OŠ Breg.

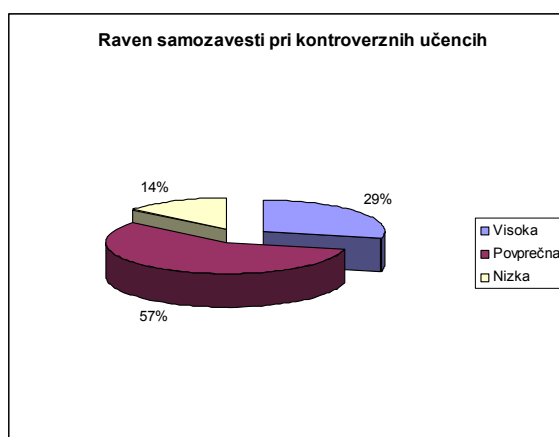
Graf 5: Učni uspeh prezrtih učencev v 8. razredu OŠ Breg.

Graf 2, 3, 4 in 5: S teh grafov lahko razberemo, da ima 50 % priljubljenih učencev prav dober učni uspeh, polovica ostalih (25 %) odličen in druga polovica ostalih (25 %) dober učni uspeh. 36 % kontroverznih učencev ima odličen učni uspeh, 43 % učencev ima prav dober učni uspeh, 21 % kontroverznih učencev pa ima dober učni uspeh.

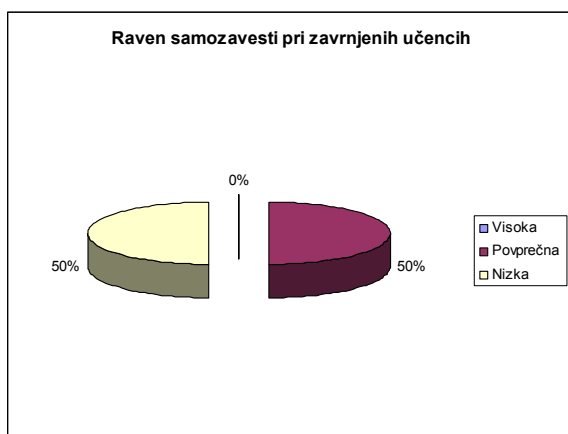
Prav dober učni uspeh ima polovica (50 %) zavrnjenih učencev, dobrega 33 % zavrnjenih učencev in zadostnega 17 %. 67 % prezrtih učencev ima prav dober učni uspeh, 23 % pa odličnega.

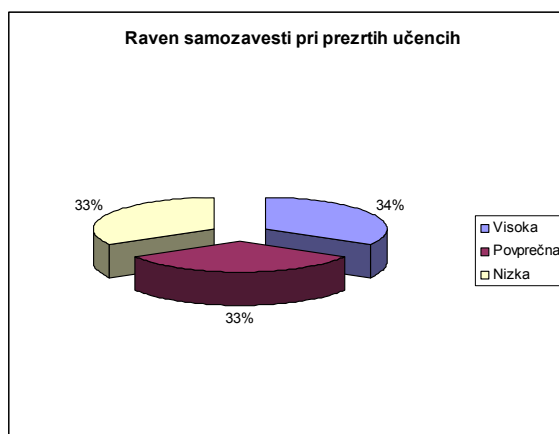
Graf 6: Raven samozavesti pri priljubljenih učencih v 8. razredu OŠ Breg.

Graf 7: Raven samozavesti pri kontroverznih učencih v 8. razredu OŠ Breg.

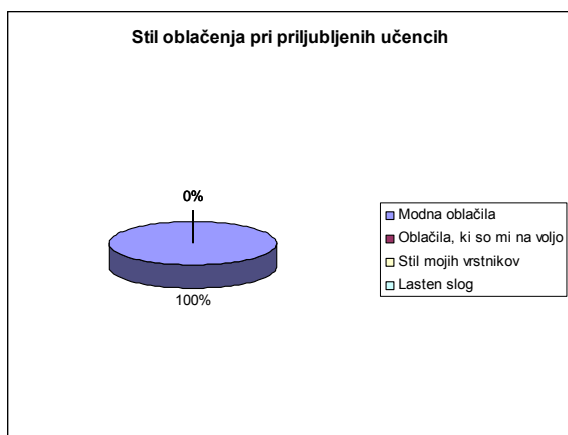

Graf 8: Raven samozavesti pri zavrjenih učencih v 8. razredu OŠ Breg.

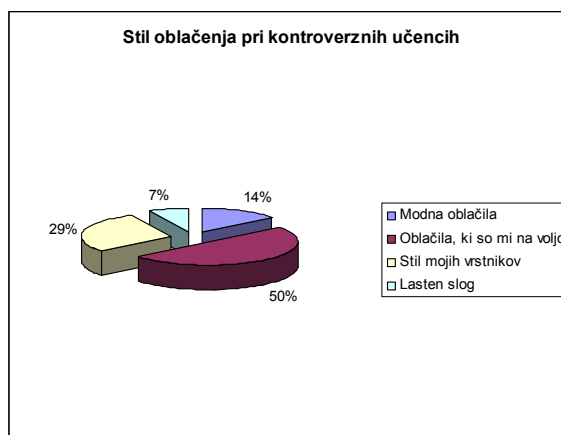

Graf 9: Raven samozavesti pri prezrtih učencih OŠ Breg.

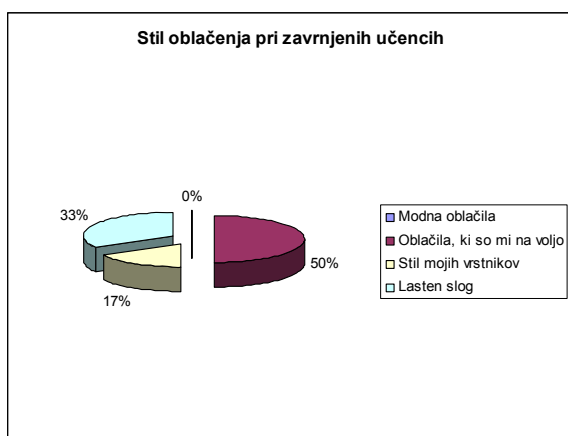
Graf 6, 7, 8 in 9: Z grafov je razvidno, da je raven samozavesti pri 75 % priljubljenih učencev visoka, 25 % jih je obkrožilo, da ji njihova raven samozavesti povprečna, nihče pa ne meni, da ima nizko raven samozavesti. 57 % kontroverznih učencev ima povprečno raven samozavesti, 29 % visoko in 14 % kontroverznih učencev svojo samozavest opredeljuje kot nizko. 50 % zavrjenih učencev ima povprečno raven samozavesti, ostala polovica (50 %) pa meni da je njihova samozavest nizka. 34 % prezrtih učencev meni, da ima visoko raven samozavesti, 33 % jih meni, da je njihova samozavest nizka in 33 % svojo samozavest opredeljujejo kot visoko.

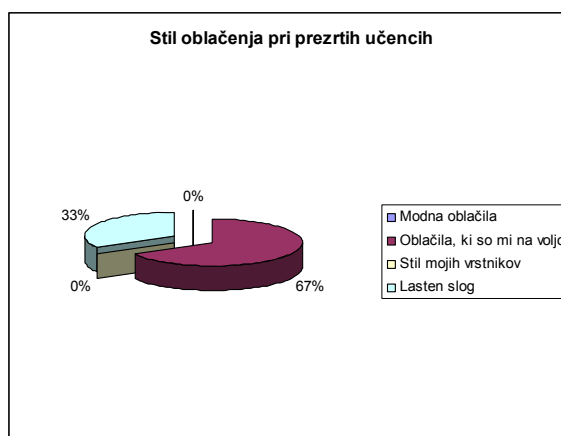
Graf 10: Stil oblačenja pri priljubljenih učencih v 8. razredu OŠ Breg.

Graf 11: Stil oblačenja pri kontroverznih učencih v 8. razredu OŠ Breg.

Graf 12: Stil oblačenja pri zavrnjenih učencih v 8. razredu OŠ Breg.

Graf 13: Stil oblačenja pri prezrtih učencih v 8. razredu OŠ Breg.

Graf 10, 11, 12 in 13: Vsi priljubljeni učenci se oblačijo po zadnji modi. Polovica (50 %) kontroverznih učencev se oblači v oblačila, ki so jim na voljo, 14 % se jih oblači po zadnji modi, 29 % kontroverznih učencev si svoj slog oblačenja deli z svojimi vrstniki in 7 % kontroverznih učencev ima svoj stil oblačenja. 50 % zavrnjenih učencev se oblači v oblačila, ki so jim na voljo, 33 % pa jih ima lasten slog oblačenja. 67 % prezrtih učencev se oblači v oblačila, ki so jim na voljo, 33 % pa ima lasten slog oblačenja.

3.5.5 Splošna vprašanja v anketi

Graf 1: Rezultati 3. anketnega vprašanja.

Z grafa lahko razberemo, da se je največji del anketirancev (38 %) s sedanjimi prijatelji spoprijateljil v 1. triadi, nekoliko manj (37 %) pa v vrtcu. 15 % anketirancev si je prijatelje našlo v 2. triadi, 9 % v 3. triadi, 1 % vprašanih pa nima prijateljev.

Graf 2: Rezultati 7. anketnega vprašanja.

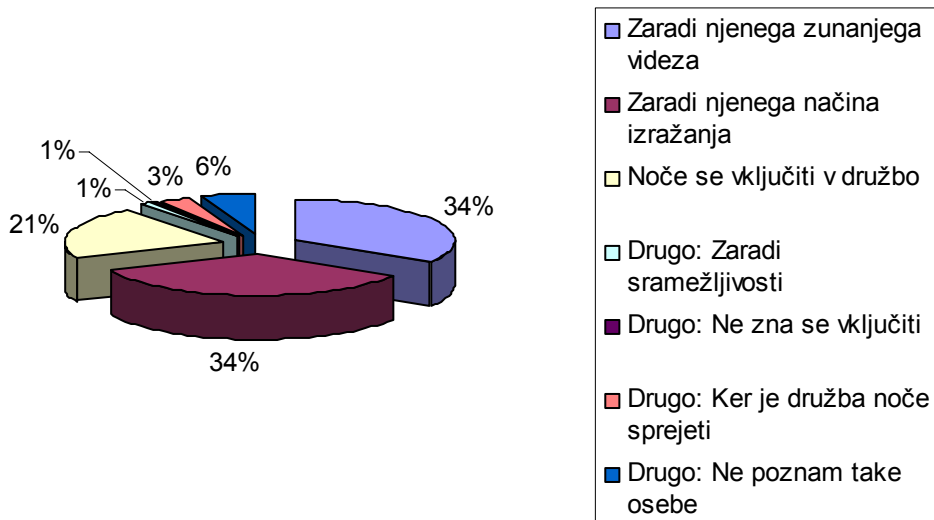
91 % anketirancev ni nikdar zamenjalo šole, 9 % vprašanih pa je šolo zamenjalo.

Graf 3: Rezultati 7.1 anketnega vprašanja.

62 % od 9 % anketiranih, ki so zamenjali šolo, si je po menjavi šole takoj našlo prijatelje, 25 % si je prijatelje našlo po nekaj mesecih in 13 % niso nikoli sprejeli.

8. Poznaš kakšno osebo, ki je v družbi slabo sprejeta? Zakaj misliš da je tako?

Graf 4: Rezultati 8. anketnega vprašanja.

34 % anketirancev meni, da je neka oseba v družbo slabše sprejeta zaradi njenega zunanje videza, enak delež vprašanih (34 %) jih meni, da zaradi njenega načina izražanja. 21 % vprašanih meni da se oseba v družbo ne želi vključiti. 6 % je pod drugo vpisalo, da take osebe ne pozna, 3 % anketiranih meni da je družba noče sprejeti. 1 % meni, da se oseba v družbo ne zna vključiti, še dodaten procent pa je mnenja, da je v družbo slabše sprejeta zaradi njene sramežljivosti.

3.6 Raziskovalni intervju

Z gospodom Janijem Stergarjem profesorjem sociologije sva izvedli raziskovalni intervju, s katerim sva dobili odgovore na mnoga, še ne razjasnjena vprašanja.

Gospod Jani Stergar, profesor sociologije je ravno pravšnja oseba, ki bi nama lahko podal nekaj zanimivih informacij glede teme, ki sva si jo izbrali. Ravno iz tega razloga sva se odločili, da z njim opraviva intervju.

V intervjuju nama je povedal, da so tudi v šolah, podobno kot v širšem socialnem okolju, prisotni učenci različnih družbenih slojev. To se kaže na več načinov: pri oblačenju, pri različnih plačljivih dejavnostih (kakšni smučarski tečaji), pa tudi po načinu govorjenja (obsegu besednega zaklada ipd.) in vedenja se da predvidevati, iz kakšne sredine izhaja učenec.

Sociometrični položaji so posledica različnih dejavnikov: nekateri trdijo, da so posledica stratificirane delitve dela in položajev v družbi, ki potem preko različnih institucij (v tem primeru šole) ustvarja svojo samoreprodukcijo, drugi spet trdijo, da so različni položaji posledica socializacije v družinskem okolju (primarna socializacija), ki se potem nadaljuje s socializacijo v šoli (sekundarna socializacija), kjer igrajo pomembno vlogo vrstniki.

Sociologi so raziskovali dejavnike šolske uspešnosti učencev in so ugotovili, da na njo vplivajo tako družbeni kot psihološki dejavniki. Seveda je položaj učenca odvisen od tega iz kakšnega okolja izhajajo njegovi starši, kakšen je njihov ekonomski in družbeni položaj, koliko kulturnega kapitala imajo starši in posledično potem njihovi otroci (koliko berejo knjige, obiskujejo kulturne prireditve,...)

Gospod Jani meni tudi, da učencev sociometrični položaj in nasploh družbena sprejetost vplivata na posameznikovo prihodnost, oziroma na odločitve, ki jih slednji sprejema. Po njegovem mnenju pa je potrebno poudariti, da priljubljenost nekoga ne bi smela biti edini kriterij njegove kasnejše uspešnosti. Merilo bi naj bilo znanje. Kar pa se v praksi ponavadi ne zgodi. Najbrž se te t. i. sociometrične zvezde bolje znajdejo v različnih vsakodnevnih situacijah, spletejo širšo mrežo poznanstev, ki jim

omogočajo, da se kasneje v življenju povzpnejo na družbeni lestvici. Obstajajo raziskave, ki nakazujejo, kako so določene osebnostne lastnosti zaželeni pri opravljanju posameznih poklicev.

Povedal je tudi, da se določene stvari, ki se navezujejo na učenčevo samozavest in sprejetost v družbi povezujejo oziroma so v korelaciji: npr. večja verjetnost je, da učenci iz višjega socialno ekonomskega sloja razvijejo določene prvine samozavesti (zaradi tipa socializacije, ki je v družbi norma, kar pomeni, da je to prevladujoč tip socializacije in s tem družbeno najbolj zaželen), kar jim kasneje lahko omogoča, da so bolj priljubljeni. Seveda pa to, da si priljubljen, še ne pomeni, da te ljudje tudi bolj spoštujejo.

Na vprašanje, kako lahko šola sama, kot ustanova in celoten kolektiv delavcev, pri tem vstopijo v ospredje predvsem učitelji, vplivajo na sociometrične položaje, je odgovoril naslednje: »Šola bi naj bila nekakšne vrste socialni korektor oziroma bi naj vsem učencem omogočala enak dostop do vzgoje in izobraževanja ne glede na to, iz kakšnega okolja izhajajo. Učitelji lahko s svojo avtoriteto in svojim vzgledom vplivajo na te položaje – glede sociometričnosti, pa tudi z določenimi ukrepi (npr. določanje sedežnega reda, dajanje funkcij kot npr. predsednik razreda posameznim učencem), seveda pa bi naj učitelj bil zavezan načelu pravičnosti in enakopravnosti pa tudi drugim etičnim imperativom, ki bi ga naj vodili pri delu v razredu.«

4 RAZPRAVA

1. hipoteza:

Družbeni položaj v razredu je odvisen od posameznikovega načina oblačenja.

1. hipotezo sva potrdili na podlagi 8. anketnega vprašanja. Pri analizi anket sva prišli do ugotovitve, da se opazijo majhne razlike med mestno in podeželsko šolo.

Večina priljubljenih učencev 9. razreda na OŠ Laporje se oblači podobno kot njihovi vrstniki, medtem ko se v 9. razredu OŠ Breg večina oblači po zadnji modi. Delež priljubljenih učencev, ki se oblačijo po zadnji modi na OŠ Laporje je bistveno manjši od deleža teh učencev na OŠ Breg. Razlikujejo se tudi odstotki za lasten slog, ki nakazujejo predvsem na to, da ima lasten slog na podeželski šoli, v tem primeru je to OŠ Laporje, majhen delež učencev na mestni šoli OŠ Breg pa sicer večji odstotek od laporskega ampak manjši od odstotka učencev, ki se na OŠ Breg oblačijo po zadnji modi. Skupno tema šolama je le to, da se nobeden izmed anketiranih ne oblači v oblačila, ki so jim na voljo. Opazijo se tudi velike razlike med učenci v osmih razredih, saj se vsi priljubljeni učenci na OŠ Breg oblačijo po zadnji modi, medtem ko se stili oblačenja pri priljubljenih učencih na OŠ Laporje porazdelijo med lastnim slogom, med oblačenjem po zadnji modi in med stilom oblačenja svojih vrstnikov.

Stil oblačenja pri kontroverznih učencih na OŠ Laporje je podoben stilu oblačenja pri priljubljenih učencih v tem razredu. Pri devetošolcih na OŠ Breg se pojavljajo razlike med načinom oblačenja priljubljenih učencev v tem razredu, saj prevladuje stil vrstnikov, oblačenje po zadnji modi, ki pri priljubljenih učencih prevladuje pa je tu na drugem mestu. Pri kontroverznih učencih v tem razredu opazimo tudi, da se majhen delež le - teh oblači v oblačila, ki so jim na voljo. V osmem razredu na OŠ Laporje in v 8. razredu na OŠ Breg v načinu oblačenja ni bistvenih razlik. Razlika se opazi le v tem, da se v 8. razredu na OŠ Breg polovica kontroverznih učencev oblači v oblačila, ki so jim na voljo, med tem ko je v OŠ Laporje delež takih učencev manjši. Na OŠ Laporje v 8. razredu med kontroverznimi učenci prevladuje podoben stil oblačenja, kot pri njihovih vrstnikih.

Vsi zavrjnjeni laporski devetošolci se oblačijo v oblačila, ki so jim na voljo medtem, ko se večina zavrjnjenih učencev mestne šole oblači tako, kot njihovi vrstniki. Delež tistih prezrtih učencev, ki se v mestu oblačijo v oblačila, ki so jim na voljo je dokaj majhen. Na podeželski šoli se polovica zavrjnjenih učencev oblači v oblačila, ki so jim na voljo, druga polovica le - teh pa ima lasten slog oblačenja. V mestni šoli se enak odstotek, torej polovica vseh zavrjnjenih učencev, prav tako oblači v oblačila, ki so jim na voljo, ostali pa imajo lasten slog oziroma prevzemajo slog svojih vrstnikov.

Primerjava prezrtih učencev devetih razredov med podeželsko in mestno šolo ni mogoča, saj na laporski šoli v času, ko je bila ta anketa izvedena ni bilo nobenega prezrtega učenca. Vsi prezrti učenci iz 8. razreda OŠ Laporje se oblačijo v oblačila, ki so jim na voljo večina prezrtih osmošolcev iz mestnega okolja prav tako, nekoliko manjši delež le - teh pa ima lasten slog.

Torej lahko na podlagi vseh teh primerjav sklepamo, da je družbeni položaj učenca v razredu zares odvisen od njegovega stila oblačenja. Saj je zunanji videz priljubljenih in delno tudi kontroverznih bolj urejen in v skladu z modnimi smernicami, kot tisti od zavrjnjenih oziroma prezrtih učencev. Veliko bolj so prisotne razlike med oblačenjem v mestnih šolah.

2. hipoteza:

Način izražanja vpliva na posameznikov družbeni položaj v razredu.

2. hipotezo sva potrdili na podlagi 10. anketnega vprašalnika in raziskovalnega intervjuja.

Tretjina anketiranih učencev namreč meni, da je prav način izražanja eden izmed prevladujočih vzrokov za nesprejetost.

Gospod Jani Stergar je mnenja da se t. i. sociometrične skupine oblikujejo tudi na podlagi načina izražanja oz. besednega zaklada posameznega učenca. Pri tem ima močen vpliv tudi okolje, iz katerega učenec izhaja.

3. hipoteza:

Osnovnošolci, ki imajo visok družbeni položaj v razredu imajo višjo raven samozavesti, kot tisti z nižjim.

3. hipotezo sva delno potrdili na podlagi anketnega vprašalnika in raziskovalnega intervjuja.

Priljubljeni učenci so v obeh razredih na OŠ Laporje in OŠ Breg svojo samozavest v večini opredelili kot povprečno. Nekoliko manjši delež, približno ena četrtnina jih v vseh raziskanih razredih meni, da je njihova samozavest visoka.

Pri kontroverznih učencih pa pride do velikih razlik med vsemi štirimi raziskanimi razredi. Na OŠ Laporje so tako vsi kontroverzni učenci v 9. razredu svojo samozavest opredelili kot povprečno, med tem ko so osmošolci na OŠ Laporje svojo samozavest v tretjini opredelili kot visoko. Ostali menijo, da je njihova samozavest visoka. Nihče izmed kontroverznih učencev na OŠ Laporje po svojem mnenju nima nizke samozavesti. Na OŠ Breg v skupini kontroverznih učencev najdemo vse opredelitve samozavesti. V obeh razredih večina učencev meni, da ima povprečno samozavest, manjši delež pa se porazdeli med nizko in visoko samozavest.

Pri zavrnjenih učencih pa spet naletimo na podobnosti. V vseh štirih raziskanih razredih jih namreč največji delež meni, da ima povprečno samozavest, nekoliko manjši delež (približno tretjina) pa svojo samozavest opredeljuje kot nizko.

Prezrtih učencev v 9. razredu na OŠ Laporje ni. Na OŠ Breg pa vsi prezrti učenci svojo samozavest opredeljujejo kot povprečno. V 8. razredu na OŠ Laporje prav tako vsi prezrti učenci menijo, da je njihova samozavest povprečna, med tem ko jih v 8. razredu na OŠ Breg tretjina meni, da je njihova samozavest povprečna, druga tretjina svojo samozavest opredeljuje kot nizko, tretja pa kot visoko.

Gospod Jani Stergar je menja, da je visoka samozavest norma, ki učence uvršča med priljubljene učence, saj je družbeno zaželena. Seveda pa to ne pomeni, da

imajo vsi priljubljeni učenci visoko samozavest, saj so učenci z visoko samozavestjo velikokrat konfliktne osebe.

V vseh raziskanih razredih torej drži, da priljubljeni učenci nimajo nizke samozavesti, med tem ko se v sociometričnih skupinah kontroverznih, zavrjenih in prezrtih učencev najdejo odstotki, ki potrjujejo nizko samozavest. Ni pa določeno, da zavrjeni in prezrti učenci kljub temu ne morejo imeti visoke samozavesti.

4. hipoteza:

Družbeni položaj v razredu vpliva na učni uspeh.

4. hipotezo sva delno potrdili na podlagi anketnega vprašalnika.

V 9. razredu na OŠ Laporje med priljubljenimi učenci prevladujejo tisti, s prav dobrim učnim uspehom, med tem ko v 9. razredu na OŠ Breg prevladujejo učenci z odličnim učnim uspehom. V nobenem izmed teh dveh razredov ni učencev z dobrim ali zadostnim učnim uspehom.

V 8. razredu na OŠ Laporje med priljubljenimi učenci prav tako ni nikogar z dobrim ali zadostnim učnim uspehom, odličen in prav dober pa se polovično razporedita. V 8. razredu na OŠ Breg pa se med priljubljenimi učenci najde tudi manjši delež le teh z dobrim učnim uspehom.

Med kontroverznimi učenci v vseh štirih raziskanih razredih najdemo delež učencev z odličnim, prav dobrim in dobrim učnim uspehom. Na OŠ Laporje v 9. razredu prevladujejo učenci z odlični učnim uspehom, nekoliko manj jih ima dober učni uspeh, najmanjši delež pa prav dobrega. V 9. razredu na OŠ Breg pa je največji delež učencev s prav dobrim učnim uspehom, manjši delež pa se enakomerno razporedi med učence z dobrim in odličnim učnim uspehom.

V osmem razredu, med kontroverznimi učenci v obeh razredih prevladujejo tisti s prav dobrim učnim uspehom, manj jih ima odličnega in dobrega.

Na OŠ Laporje med zavrjnjenimi učenci v obeh razredih prevladujejo tisti s prav dobrim učnim uspehom, nekoliko manjši delež jih ima dober učni uspeh. V 8. in 9. razredu na OŠ Laporje med zavrjnjenimi učenci nihče nima zadostnega ali odličnega učnega uspeha. Na OŠ Breg pa v sociometrični skupini zavrjnjenih učencev najdemo le - te z odličnim, prav dobrim in dobrim učnim uspehom. V 9. razredu med zavrjnjenimi prevladujejo učenci z dobri učnim uspehom, med tem ko v 8. Razredu na OŠ Breg med zavrjnjenimi učenci prevladujejo tisti z prav dobrim učnim uspehom.

V 9. razredu na OŠ Laporje prezrtih učencev ni, zato primerjava ni mogoča. V 8. razredu na OŠ Laporje in v 9. razredu na OŠ Breg imajo vsi prezrti učenci dober učni uspeh. V 8. razredu na OŠ Breg pa med prezrtimi učenci najdemo te s prav dobrim in v nekoliko manjšem deležu z odličnim učnim uspehom.

Drži torej, da med priljubljenimi učenci v nobenem razredu ni učencev z zadostnim učnim uspehom, le v enem razredu jih najdemo majhen delež z dobrim. V skupini kontroverznih najdemo učence z odličnim, prav dobrim in dobrim učnim uspehom, vendar so ti v vseh štirih razredih povsem drugače razporejeni. Med zavrjnjenimi učenci v noben razredu ne najdemo takih z odličnim učnim uspehom in med prezrtimi nobenega z zadostnim.

Manjše podobnosti torej najdemo, vendar pa so si praviloma vsi štirje razredi v posamezni sociometrični skupini različni glede učnega uspeha učencev, ki le to sestavljajo.

5. hipoteza:

Družbeni položaj v razredu se izoblikuje že v zgodnjih razredih osnovne šole.

5. hipotezo sva potrdili na podlagi 4. anketnega vprašanja.

Večina učencev, dobri dve tretjini, se je s sedanjimi prijatelji spoprijateljilo v vrtcu in prvi triadi. Manj v 2. in 3. triadi. Pri tem moramo upoštevati tudi učence, ki so se v razred vključili pozneje in so se posledično takrat spoprijateljili s sedanjimi prijatelji.

6. hipoteza:

Če v razred vstopiš v višjih razredih se vanj težko vključiš.

6. hipotezo sva ovrgli na podlagi anketnega vprašalnika.

Skoraj tri četrtine učencev, ki so v razred vstopili v višjih razredih osnovne šole, si je takoj našlo prijatelje. Nekaj manj kot četrtina učencev si je prijatelje našlo komaj po nekaj mesecih, manjšega dela teh učencev pa niso sprejeli.

Če v razred vstopiš v višjem razredu, se vanj vsekakor ni lahko vključiti, vendar te družba hitro sprejme kot novost, in ti ponudi možnost sklepanja novih prijateljskih vezi.

7. hipoteza

Na mestnih šolah so sociometrični položaji bolj razvidni kot na podeželskih šolah.

7. hipotezo sva potrdili na podlagi anketnega vprašalnika.

Anketni vprašalniki so pokazali, da so na mestni šoli, torej na OŠ Breg, sociometrični položaji resnično bolj razvidni, saj je delež priljubljenih učencev mnogo manjši kot na OŠ Gustava Šiliha Laporje. Za razliko od laporske osnovne šole, kjer prevladujejo priljubljeni učenci, prevladujejo na OŠ Breg kontroverzni učenci. Ker so razredi na podeželskih šolah manjši in so si učenci med seboj večinoma enaki, so te razlike razumljive. Ugotovili sva tudi, da je na mestni šoli večji delež zavrženih in prezrtih učencev ter posledično učenci iz podeželskih šol delujejo veliko bolj enotno, vsaj na zunaj.

5 ZAKJLUČEK

Ob koncu najine raziskovalne naloge sva prišli do mnogih zanimivih rezultatov in ugotovitev. Slednji so bili bolj ali manj presenetljivi. Nekatere hipoteze sva v celoti potrdili, nekatere le delno, nekatere pa sva zavrgli.

Različni sociometrični položaji so prisotni v vseh družbenih skupinah, med katerimi je tudi razredna skupnost. V vsakem razredu najdemo veliko različnih osebnosti, močne ali manj močne značaje, boljše ali slabše vedenjske lastnosti in pa zelo različne načine razmišljanja. A vse te raznolike lastnosti so v razredu združene v celoto, ki jo, če želimo ali ne, sestavljamo vsi učenci.

S pomočjo anket sva ugotovili, da je delež t. i. priljubljenih učencev na podeželski šoli, torej na OŠ Gustava Šiliha Laporje, bistveno večji kot na mestni šoli OŠ Breg. Iz tega lahko sklepamo, da so učenci na podeželju med seboj bolj povezani in tudi razlike med posameznimi pripadniki različnih sociometričnih skupin so manjše. Delež zavrženih in prezrtih učencev je višji na OŠ Breg, saj pripadnikov teh sociometričnih skupin na OŠ Gustava Šiliha Laporje skoraj ne zaznamo. Pojavljajo se v zelo majhni obliki. To vnovič potrjuje dejstvo, da so na mestnih šolah družbeni položaji očitnejši in jih lahko opazimo že ob bežnem pregledu v času odmora. Na mestnih šolah je potreba po izstopanju in vzbujanju pozornosti večja iz razloga, da je pouk pripravljen za skupino, medtem ko je na OŠ Gustava Šiliha Laporje, kjer je pouk bolj prilagojen individualistom in se s posamezniki zaradi majhnega števila učencev tudi bolj ukvarjajo, ta potreba zanemarljivo majhna.

Na sociometrični položaj učenca v razredu vpliva veliko med seboj povezanih dejavnikov. Sociometrični položaj v večini ostaja nespremenjen, razen pri prezrtih učencih, ki se lahko povzpnejo po družbeni lestvici.

S pomočjo raziskovalne ankete sva ugotovili, kaj po mnenju učencev vpliva na družbeno sprejetost. Anketirani učenci so bili bolj kot ne enotni z njihovimi odgovori. Večina jih je mnenja, da na družbeni položaj v razredu vpliva zunanji videz in način izražanja. Tudi analiza ankete, v kateri sva ločili posamezne učence glede na sociometrični položaj je pokazala, da se tisti učenci, ki pripadajo sociometrični skupini

priljubljenih učencev oblačijo po zadnji modi, imajo svoj stil oblačenja ali pa se oblačijo podobno kot njihovi vrstniki. Pri tem je pomembno dejstvo, da se nihče izmed priljubljenih učencev ne oblači samo v oblačila, ki so mu na voljo, kar pomeni da ima višji socialni status kot ostali.

Lahko bi rekli, da igra zelo pomembno vlogo pri sprejetosti v družbo socialni status družine. Tisti učenci, ki prihajajo iz socialno ogroženih družin in nimajo možnosti, da bi svoj zunanji videz prilagodili družbenim normam v razredu skorajda nimajo veljave. Posledično jim začne upadati tudi raven samozavest in samospoštovanja, kar vodi v zaprtost vase in osamljenost. Takšni učenci velikokrat izgubijo stike z vrstniki, saj pri le - teh vzbujajo neprijateljske odnose. Učenci, ki pa prihajajo iz socialno močnejše družine, imajo sredstva za izpopolnjen zunanji videz in tudi visoki družbeni standardi jih spremljajo na vsakem koraku. Med sošolci so zelo dobro sprejeti, torej imajo veliko prijateljev, kar vodi do velike mere komunikacije, ki je razlog za boljši način izražanja. Z občutkom, da so v razredu zaželeni, se dviguje tudi njihova raven samozavesti. Učenci iz povprečnih družin posebej ne izstopajo. Izpopolnjujejo družbene norme in med sošolci ne vzbujajo posebnih občutkov. Dobivajo zadovoljivo mero pozornosti in komunikacije, zato se pri izražanju ne pojavljajo težave. Ker razredno skupnost sestavlja večina takšnih učencev je tudi razredna klima bolj pomirjajoča.

Anketa je pokazala tudi, da imajo učenci ki spadajo med priljubljene učence višji učni uspeh kot učenci ostalih sociometričnih skupin. To je potrdil tudi prof. Jani Stergar, s katerim sva izvedli raziskovalni intervju. Sam je namreč mnenja, da ima velik vpliv na izoblikovanje družbenega položaja v razredu prav sredina, v kateri otrok odrašča oz. družina, iz katere izhaja. Otrokov način obnašanja, izražanja pa tudi samozavest je posledica vzgoje družine in okolja, v katerem ta odrašča. Ankete so pokazale tudi, da so učenci, ki imajo višjo samozavest bolj priljubljeni od učencev z nižjo samozavestjo. Posledično se tisti z višjo samopodobo bolj uspešno vključujejo v družbo in se v različnih družbenih strukturah tudi lažje ohranijo.

Ob analizi anket sva prišli tudi do zaključka, da učenci, ki šolo zamenjajo v višjih razredih osnovne šole, nimajo velikih težav pri vključevanju v novo razredno

skupnost, ne glede na njihov družbeni položaj v preteklosti, saj se ta lahko spremeni, vendar ne bistveno.

Na družbeni položaj v razredu torej vpliva mnogo dejavnikov. Ti so lahko fizični ali psihični, vidni že na daleč ali pa se pokažejo šele pri podrobni analizi. Vsekakor je razredna skupnost ena izmed najbolj razgibanih družbenih skupnosti. Tudi če se znotraj le - te ustvarijo še tako zaprte skupine oz. klike učencev, ki so med seboj tesneje povezani, so vsi učenci na popolnoma nezaveden način prisiljeni sodelovati in preživljati svoj čas s svojimi vrstniki, ki so v nekaterih pogledih drugačni, vendar v mnogih enaki. Konec koncev smo vsi učenci in vsi po svoje prijatelji.

5.1 Predlogi za nadaljnjo raziskavo

1. Kako se povzpeti po družbeni lestvici?
2. Kakšni so odnosi med učitelji in predstavniki posamezne sociometrične skupine?
3. Ali je nujno, da se predstavniki določene sociometrične skupine družijo med seboj?
4. Kako lahko učitelji vplivajo na sociometrične položaje oz. kolikšen je njihov prispevek k izoblikovanju slednjih?
5. Zakaj so zavrjeni učenci t. i. kritične skupine?
6. Zakaj se učenci združuje v klike?
7. Kaj/Koliko sociometrični položaj pomeni posamezniku?
8. Kakšni so sociometrični položaji v razredih na srednjih šolah?
9. Kašno je razmerje spolov med pripadniki določene sociometrične skupine?
10. Kaj je značilno za posamezne klike?
11. Kaj v posameznikovi mladosti vpliva na njegovo odraščanje in na samo prihodnost?

6 SLOVAR MANJ ZNANIH BESED

Med delom z viri in literaturo, sva našli na nekaj manj znanih izrazov:

Referenca: prednost, ugodnost

Sociabilen: se zna prilagoditi drugemu človeku, družbi

Kognitiven: spoznaven

Kompetentnost: lastnost, značilnost kompetentnega (pristojen, pooblaščen)

Balansirati: »loviti ravnotežje«

Interakcija: sodelovanje, medsebojno vplivanje

Aspiracija: prizadevanje za kaj, težnja, želja

Družbena struktura: sestava družbe

Socializacija: povzročanje sprejemanja, prevzemanja vrednote, pravil, kulturo socialne skupine, družbe, v kateri živi

7 LITERATURA

1. Pečjak S., Košir K., *Poglavja iz pedagoške psihologije*. Ljubljana : Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete, 2002; str. 42 - 65
2. Kompare A., Stražišar M., Vec T., Dogša I., Jaušovec N., *Psihologija – spoznanja in dileme*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 2001; str. 316
3. Kompare A., Stražišar M., Dogša I., Vec T., Curk J., *Uvod v psihologijo*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 2006; str: 84
4. Covey S., *6 najpomembnejših odločitev v najstniških letih*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009; str: 315
5. <http://www2.arnes.si/~ssposesk1s/ssskse/samopodoba.pdf> , pridobljeno: 12. 1. 2010, ob 18.00

6. http://baza.svarog.org/sociologija/sociologija_izobrazevanja/sola.php,
pridobljeno: 22. 1. 2010, ob 16.00

7.1 Viri slikovnega gradiva

Slika 1: Učenci na hodniku. Pridobljeno: 21. 02. 2010 na spletni strani:
http://ucisca.files.wordpress.com/2009/06/students_uci_hallway1.jpg

Slika 2: V razredu je potrebno sodelovanje. Pridobljeno: 21. 02. 2010 na spletni strani: <http://schoolbox.files.wordpress.com/2009/06/class-raising-hands.jpg>

Slika 3: Najpomembneje je, v kakšni luči vidiš samega sebe. Pridobljeno : 21. 02. 2010 na spletni strani: <http://rulingcatsanddogs.com/contents/funny-pics/original/funny-cat-picture-cute-kitty-pic-kitten-looking-in-mirror-seeing-a-lion.jpg>

Slika 4: T. i. priljubljeni učenci. Pridobljeno: 21. 02. 2010 na spletni strani: <http://materialconcern.com/wp-content/uploads/2008/10/gossip-girl1.jpg>

Slika 5: Zavrnjeni učenci so rizična skupina. Pridobljeno: 21. 02. 2010 na spletni strani: http://i.cdn.turner.com/v5cache/TNT/Images/i2/thering_587x295.jpg

Slika 6: Prezrtih učencev ne zaznamo takoj. Pridobljeno: 21. 02. 2010 na spletni strani: <http://susty.com/image/teen-boy-alone-high-school-hallway-lockers-girls-legs-tight-blue-jeans-hips-walk-past-him-studying-american-glsen-gay-lesbian-straight-education-network-photo.jpg>

Slika 7: Kontroverzni učenci so najpogostejši. Pridobljeno: 21. 02. 2010 na spletni strani: http://api.ning.com/files/k8bYVRXG2OlcGK22UC*hvUZPMV7EzW0s5o3ZueJesHtG8Q6DXqMVABED4iMlfGp5Vy3bVs*5mk2CUXXsVhriiqHcDT2oxQCm/Silhouett e20Dancing20People.jpg

Slika 8: Člani klike so si med seboj največkrat zelo podobni. Pridobljeno: 21. 02. 2010 na spletni strani: <http://worldofjustin.com/wp-content/uploads/2009/04/mean-girls.jpg>

Slika 9: Včasih je tudi uspešnost na akademskem področju kriva za nesprejetost med vrstniki. Pridobljeno: 21. 02. 2010 na spletni strani: http://rystarr.files.wordpress.com/2009/10/nerd_385x261.jpg

7.3 Ustni viri

1. Jani Stergar, prof. sociologije

8 PRILOGE

8.1 Anketni vprašalnik

ANKETNI VPRAŠALNIK

V okviru raziskovalne naloge Drugačni s(m)o celota raziskujeva družbene položaje v razredu. Prosiva te, da odgovoriš na anonimen vprašalnik. Za sodelovanje se najlepše zahvaljujeva.

1. Katero šolo obiskuješ?

2. Koliko dobrih prijateljev imaš v razredu?

- a) nimam dobrih prijateljev
- b) enega
- c) dva
- d) več kot dva

2.1. Na naslednje vprašanje odgovorijo tisti, ki so na vprašanje 2. odgovorili z a) ali b).

Kako se odzoveš, če te vrstniki povabijo v svojo družbo?

- a) se ne odzovem
- b) se odzovem

2.2 . Na naslednje vprašanje odgovorijo tisti, ki so na vprašanje 2. odgovorili z c) ali d).

Si z vsemi vrstniki v dobrih medsebojnih odnosih?

- a) da
- b) ne

3. Kdaj si se spoprijateljil/a s sedanjimi prijatelji?

- a) v vrtcu
- b) v 1. triadi
- c) v 2. triadi
- d) v 3. triadi

4. Kakšen je tvoj učni uspeh?

- a) odličen
- b) prav dober
- c) dober
- d) zadosten

5. Kakšna je tvoja raven samozavesti?

- a) sem zelo samozavestna oseba
- b) imam povprečno raven samozavest
- c) imam izjemno nizko raven samozavesti

6. Kakšen je tvoj stil oblačenja?

- a) oblačim se po zadnji modi
- b) oblačim se v oblačila, ki so mi na voljo
- c) oblačim se tako kot moji vrstniki, ne izstopam
- d) imam povsem svoj slog oblačenja

7. Si kdaj zamenjal/a šolo?

- a) da
- b) ne

7.1. Na naslednje vprašanje odgovorijo tisti, ki so na vprašanje 7. odgovorili z da.

Kako te je družba sprejela?

- a) takoj sem si našel prijatelje
- b) po nekaj mesecih so me sprejeli
- c) niso me sprejeli

8. Poznaš kakšno osebo, ki je v družbi slabo sprejeta? Zakaj misliš da je tako?

- a) zaradi njenega zunanjšega videza
- b) zaradi njenega načina izražanja
- c) noče se vključiti v družbo
- d) drugo: _____

8.2 Razlaga anketnega vprašalnika

- Na podlagi 2., 2.1, in 2.2. vprašanj sva ugotovili, v katero sociometrično skupino spada anketirani učenec.

2. koliko dobrih prijateljev imaš v razredu?

- a) nimam dobrih prijateljev
- b) enega
- c) dva
- d) več kot dva

Če je anketirani učenec obkrožil **a)** ali **b)** spada v sociometrično skupino zavrženih ali prezrtih učencev.
Če je anketirani učenec obkrožil **c)** ali **d)** spada v sociometrično skupino kontroverznih ali priljubljenih učencev.

2.1 če si obkrožil: a) nimam dobrih prijateljev, ali b) enega;

Kako se odzoveš, če te vrstniki povabijo v svojo družbo?

- a) se ne odzovem
- b) se odzovem

V 2.1 vprašanju sva določili zavrjene ali prezrte učence.

Če je anketirani učenec obkrožil **a)** spada v sociometrično skupino prezrtih učencev, če pa je obkrožil **b)** spada v sociometrično skupino zavrženih učencev.

2.2 Če si obkrožil: c) dva, ali d) več kot dva;

Si z vsemi vrstniki v dobrih medsebojnih odnosih?

- a) da
- b) ne

V 2.2 vprašanju sva določili priljubljene in kontroverzne učence.

Če je anketirani učenec obkrožil **a)** spada v sociometrično skupino priljubljenih učencev, če pa je obkrožil **b)** spada v sociometrično skupino kontroverznih učencev.

3. Kdaj si se spoprijateljil s sedanjimi prijatelji?

- a) v vrtcu
- b) v 1. triadi
- c) v 2. triadi
- d) v 3. triadi

- Na podlagi 3. anketnega vprašanja sva dobili odgovor na 5. hipotezo (Družbeni položaj učenca v razredu se izoblikuje že v zgodnjih razredih osnovne šole).

4. Kakšen je tvoj učni uspeh?

- a) odličen
- b) prav dober
- c) dober
- d) zadosten

- Na podlagi 4. anketnega vprašanja sva dobili odgovor na 4. hipotezo (Družbeni položaj učenca v razredu v razredu vpliva na učni uspeh).

5. Kakšna je tvoja raven samozavesti?

- a) sem zelo samozavestna oseba
- b) imam povprečno raven samozavest
- c) imam izjemno nizko raven samozavesti

- Na podlagi 5. anketnega vprašanja sva dobili odgovor na 3. hipotezo (Učenci, ki imajo višjo raven samozavesti, imajo višji družbeni položaj v razredu).

6. Kakšen je tvoj stil oblačenja?

- a) oblačim se po zadnji modi
- b) oblačim se v oblačila, ki so mi na voljo
- c) oblačim se tako kot moji vrstniki, ne izstopam
- d) imam povsem svoj slog oblačenja

- Na podlagi 6. anketnega vprašanja sva dobili odgovor na 1. hipotezo (Stil oblačenja vpliva na posameznikov družbeni položaj v razredu).

7. Si kdaj zamenjal šolo?
a) da
b) ne

7.1. Če si obkrožil: a) da;
Kako te je družba sprejela?
a) takoj sem si našel prijatelje
b) po nekaj mesecih so me sprejeli
c) niso me sprejeli

- Na podlagi vprašanj 7. in 7.1 sva dobili odgovor na 6. hipotezo (Če v razred vstopiš v višjih razredih osnovne šole se vanj težje vključiš).

8. Poznaš kakšno osebo, ki je v družbi slabo sprejeta? Zakaj misliš da je tako?
a) zaradi njenega zunanjega videza
b) zaradi njenega načina izražanja
c) noče se vključiti v družbo
d) drugo: _____

- Na podlagi 8. anketnega vprašanja sva dobili odgovor na 1. (Stil oblačenja vpliva na posameznikov družbeni položaj v razredu) in 2. hipotezo (Način izražanja vpliva na posameznikov družbeni položaj v razredu).

8.3 Vprašanja za intervju

1. Se lahko opazi, da so v razredu prisotni učenci različnih družbenih slojev? Kako?
2. Zakaj menite, da se sociometrični položaji izoblikujejo?

3. Ali so ti položaji po vašem mnenju izoblikovani na podlagi zunanjih dejavnikov ali osebnosti?
4. Ali mislite, da položaj in sprejetost učenca v razredu vplivata na njegovo prihodnost in na odločitve, ki jih sprejema?
5. Ali menite, da so učenci z višjo ravno samozavesti uspešnejši, bolje sprejeti in imajo v razredu višji položaj kot tisti z nižjo? Zakaj?
6. Lahko učitelji vplivajo na te položaje? Kako?
7. Ali se učenci, ki pripadajo isti sociometrični skupini združujejo v skupine, ali t. i. pripadnost iste sociometrične skupine nima vpliva na medsebojno druženje?
8. So kakšne razlike med mestnimi in podeželskimi šolami? Npr. bolj vidna diskriminacija zavrnjenih oz prezrtih učencev, le majhen delež priljubljenih učencev...
9. Ali se sociometrični položaji in posledično razdeljevanje učencev v manjše skupine bolj opazijo v nižjih ali višjih razredih? Zakaj?
10. Ali lahko že na prvi pogled ocenimo, kateri sociometrični skupini posamezni učenec pripada?